Lietas arhīva Nr. A42-01479-21/3
ECLI:LV:ADRJRIT:2021:1217.A420147921.5.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2021.gada 17.decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente M. Miķelsone,
tiesnese I. Dambe,
tiesnese A. Tauriņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2021.gada 25.februāra rīkojuma Nr.1?2/38 atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu – vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra publisku atvainošanos.

Aprakstošā daļa

[1] Ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra (turpmāk – ministrs) 2021.gada 25.februāra rīkojumu Nr.1?2/38 (turpmāk – Rīkojums) pieteicējs /pers. D/ atstādināts no Ikšķiles novada domes (turpmāk – Dome) priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas (*lietas 1.sējuma 38.–54.lapa*). Rīkojums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[1.1] Pieteicējs bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē 2020.gada 18.jūnijā ar SIA "Īpašumi EG" noslēdza vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 (turpmāk – Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020) par pašvaldībai piederošo autoceļa posmu atjaunošanu.

Likuma "Par pašvaldībām" 62.pants, ar Domes 2014.gada 28.maija lēmumu Nr.8 (prot. Nr.6) apstiprinātie Ikšķiles novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr.16/2014 "Ikšķiles novada pašvaldības nolikums" (turpmāk – Pašvaldības nolikums), kā arī citi tiesību akti nedeleģē Domes priekšsēdētāju lemt par pašvaldības nekustamā īpašuma – autoceļa – atjaunošanu, tai skaitā, pilnvarojot SIA "Īpašumi EG" pašvaldības vārdā rīkoties ar pašvaldības nekustamo īpašumu. Pamatojoties uz likuma "Par pašvaldībām" 21.pantu, jautājumi, kas saistīti ar pašvaldības īpašumā esoša autoceļa atjaunošanu, ir Domes kompetencē. Tādējādi Domes priekšsēdētājs ir tiesīgs slēgt jebkuru līgumu, tai skaitā Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, tikai realizējot Domes lēmumā izteiktu gribu.

Pieteicējs kā Domes priekšsēdētājs ar vienpersonisku rīcību, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, ir pārkāpis likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 23.punktu, 77.panta pirmo daļu un 62.panta 4.punktā noteiktās priekšsēdētaja pilnvaras. Tāpat minētā pieteicēja rīcība ir pretrunā arī ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Izšķērdēšanas novēršanas likums) 2.pantu, kas jāskata kopsakarā ar attiecīgā likuma 1.pantu, kurā cita starpā noteikts, ka šā likuma mērķis ir panākt, lai publiskas personas finanšu līdzekļi un manta tiktu izmantota likumīgi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm, kā arī ierobežot valsts amatpersonu korupciju.

Vienlaikus noslēgtajai vienošanās ir bezatlīdzības raksturs. Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.pantā ietverts aizliegums nodot publiskas personas mantu bezatlīdzības lietošanā, un šajā likumā ir noteikti gadījumi, kad pieļaujami izņēmumi. Nav konstatējams, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 būtu noslēgta, pamatojoties uz kādu no Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.panta otrajā daļā minētajiem izņēmumiem. Tās noslēgšana neatbilst arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 5.nodaļai par valsts pārvaldes uzdevuma nodošanu.

[1.2] Autoceļa atjaunošanas darbiem jānotiek atbilstoši vispārējam regulējumam par būvdarbiem, ko ierosina pašvaldība kā pasūtītājs, veicot publiskā iepirkuma procedūru, kas konkrētajā gadījumā nav veikta, tādējādi pārkāpjot Publisko iepirkumu likumā noteikto kārtību.

Vienlaikus pieteicējs, neuzraugot Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noteiktos autoceļa atjaunošanas darbus, ir pieļāvis Būvniecības likuma 18.panta otrajā daļā noteiktos pārkāpumus saistībā ar patvaļīgu būvniecību autoceļu atjaunošanā, Ceļu satiksmes likuma 7.panta pirmajā un otrajā daļā noteikto (neuzraugot autoceļa atjaunošanas darbu saskaņošanu ar VAS "Latvijas Valsts ceļi") un pieļāvis, ka tiek pārkāpts Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr.633 "Autoceļu un ielu būvnoteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.633) 74.punkts.

Būvniecības procesa tiesiska norise ir sabiedrības interesēs, proti, sabiedrības interesēs ir tas, lai Domes priekšsēdētājs nodrošina, ka personas, kuras veic būvniecību, rūpīgi ievērotu konkrētās būvniecības veikšanas procedūru un tiesību normās izvirzītās prasības. Jo tikai tiesiska būvniecības procesa gadījumā ir iespējams nodrošināt, ka būvniecības process ir vērsts uz kvalitatīva un sabiedrībai droša rezultāta sasniegšanu.

Vienlaikus Rīkojumā arī norādīts, ka no publiskā iepirkuma procedūras atsevišķi tiek regulētas publiskās un privātās partnerības procedūras. Vispārīgi pašvaldība ar publiski tiesiskas funkcijas īstenošanu saistītu uzdevumu (pakalpojumu) izpildi var organizēt vairākos veidos: pašvaldībai ir iespējams nodrošināt pakalpojuma sniegšanu pašai ar saviem resursiem, sadarbībā ar kādu citu publisko tiesību subjektu vai arī uzticēt attiecīgo uzdevumu īstenošanu privātpersonai.

[1.3] Pieteicējs bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē 2020.gada 16.aprīlī noslēdza vienošanos Nr.4.1-1/6-2020 (turpmāk – Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020), kas paredz starp Ikšķiles novada pašvaldību un SIA "Saulkalne S" 2005.gada 1.decembrī noslēgtā zemes nomas līguma (turpmāk –

Zemes nomas līgums) termiņa pagarināšanu, neizvērtējot šī pagarinājuma lietderību.

Dome ir izveidojusi Ikšķiles pašvaldības mantas novērtēšanas un atsavināšanas komisiju (turpmāk – Komisija), kas veic pašvaldības valdījumā un īpašumā esoša nekustamā īpašuma un kustamās mantas novērtēšanu un atsavināšanu, kā arī atsavināšanas, nomas tiesību un apbūves tiesību izsoļu organizēšanu, ar objektu atsavināšanas un nomas procesu saistīto jautājumu izskatīšanu.

Komisija pieņēma lēmumu saņemt sertificēta vērtētāja novērtējumu, lai izvērtētu nepieciešamību pagarināt Zemes nomas līgumu un nosakāmo nomas maksu. Novērtējumu sniedza SIA "VVC ekspertu grupa" un tajā izmantoti Ministru kabineta 2007.gada 30.oktobra noteikumi Nr.735 "Noteikumi par publiskas personas zemes nomu", kas zaudēja spēku 2018.gada 1.jūlijā. Ievērojot minēto, ir apšaubāms nekustamā īpašuma nomas maksas aprēķina novērtējums un tajā noteiktā nomas maksa.

Tāpat pieteicējs kā Domes priekšsēdētājs, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, nav ievērojis Ministru kabineta 2011.gada 6.septembra noteikumu Nr.696 "Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dzīļu izmantošanai" (turpmāk – Noteikumi Nr.696) $56.^{1}$ 2.apakšpunkta nosacījumus. Minētie nosacījumi ir attiecināmi arī uz dolomīta ieguvi.

Ņemot vērā pašvaldības pienākumu racionāli un lietderīgi apsaimniekot pašvaldības kustamo un nekustamo mantu, kā arī Noteikumu Nr.696 $56.^{33}$ punktā noteikto pienākumu izvērtēt Zemes nomas līguma pagarināšanas lietderības apsvērumus un pašvaldības lēmējorgāna un amatpersonu tiesību aktos noteiktās pilnvaras, secināms, ka izlemt jautājumus par racionālu un lietderīgu rīcību ar pašvaldības nekustamo īpašumu var tikai pašvaldības lēmējorgāns – Dome. Komisija, kā arī Domes priekšsēdētājs vienpersoniski nevar izlemt jautājumu par to, vai Zemes nomas līguma pagarināšana ir pašvaldības interesēs un ir lietderīga.

Konkrētajā gadījumā Ikšķiles novada pašvaldība atbilstoši Noteikumu Nr.696 prasībām nav izvērtējusi Zemes nomas līguma termiņa pagarināšanas lietderības apsvērumus, un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (turpmāk – Ministrija) nav iesniegts neviens dokuments, kas apliecinātu lietderības apsvērumu veikšanu.

Līdz ar to pieteicējs kā Domes priekšsēdētājs, parakstot Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, ir rīkojies pretlikumīgi un nodevis pašvaldības īpašumu citas personas lietošanā bez tiesiska pamata. Turklāt šāda Domes priekšsēdētāja rīcība ir pretēja sabiedrības interesēm un rada būtiskus korupcijas riskus.

Minētā pārkāpuma būtiskumu raksturo pieteicēja paskaidrojumos norādītais, no kā izriet, ka normatīvo aktu prasības attiecībā uz Zemes nomas līguma pagarināšanu Domē netiek ievērotas sistemātiski, kā arī pieteicēja nostāja, noliedzot jebkādu pārkāpumu esību. Minētais liecina par pieteicēja izpratni un sistemātiskumu šādu un līdzīgu jautājumu risināšanā, vairāku gadu garumā vienpersoniski izlemjot jautājumus, kas pakļauti tikai un vienīgi Domes izlemšanai.

[1.4] Ar Rīkojumu noteiktais pieteicēja tiesību un likumisko interešu ierobežojums ir noteikts ar likumu. Likuma "Par pašvaldībām" 93.pants skaidri nosaka ministra hierarhiju attiecībā pret domes priekšsēdētāju. Līdz ar to nepārprotami, ka ministram, veicot hierarhisko pārraudzību pār pašvaldību un domes priekšsēdētāju, konstatējot demokrātijas un tiesiskuma apdraudējumu, ir pienācīgi jāreaģē un apdraudējums jānovērš.

Pieteicēja atstādināšana no Domes priekšsēdētāja amata ir nepieciešama, lai nodrošinātu sabiedrības interešu un tiesību ievērošanu un radītu sabiedrībā apziņu, ka valsts aizsargā indivīdu intereses un tiesības, veicina politiskās un tiesiskās kultūras izaugsmi, personu atbildības un tiesiskās kārtības noturību, kā arī reaģē uz pieļautiem tik būtiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem. Vienlaikus atstādināšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu Domes turpmāku tiesisku darbību lēmumu pieņemšanā un nepieļautu turpmāku normatīvo aktu pārkāpumus un kompetento institūciju prasību nepildīšanu, tādējādi vairojot tiesisko nihilismu.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Rīkojuma atcelšanu (*lietas 1.sējuma 3.–28.lapa*). Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Rīkojumā ir kļūdaini piemērots likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punkts. Interpretējot minēto tiesību normu saprātīgi un kopsakarā ar likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmo daļu, secināms, ka bez atsevišķa domes lēmuma domes priekšsēdētājs ir tiesīgs slēgt līgumus, kuri neattiecas uz domes ekskluzīvo kompetenci.

Likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punktā ietvertā vārdkopa "domes vārdā" paredz pienākumu par katru līgumu pieņemt tieši domes lēmumu, nevis paredz domes priekšsēdētāja pilnvaras slēgt noteiktus līgumus. Šajā sakarā jāņem vērā, ka likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmajā daļā ir uzskaitīti jautājumi, kuri atrodas ekskluzīvā domes kompetencē. Tostarp šā panta 17.punktā kā domes ekskluzīva kompetence ir paredzēta lemšana par pašām būtiskākajām darbībām ar pašvaldības nekustamo īpašumu, kas var būtiski ietekmēt pašvaldības finansiālo stāvokli. Savukārt par citiem nebūtiskākiem jautājumiem vai rīcību ar nekustamo īpašumu domes priekšsēdētājs ir tiesīgs slēgt līgumus, pamatojoties uz likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punktu. Konkrētajā gadījumā ne Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020, ne Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 neskar nevienu no jautājumiem, par kuriem saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 17.punktu var lemt tikai Dome.

Rīkojumā sniegtā tiesību normu interpretācija noved pie nesaprātīga rezultāta. Atbalstot šo interpretāciju, būtu jāpieņem, ka arī par pilnvaras izdošanu Domes pārstāvim katrā gadījumā ir nepieciešams atsevišķs Domes lēmums.

Arī biedrība "Latvijas Lielo pilsētu asociācija" un biedrība "Latvijas Pašvaldību savienība" apstiprināja, ka Latvijas pašvaldību praksē pašvaldību domju priekšsēdētāji paraksta līgumus, un šādu līgumu noslēgšanai ir nepieciešams domes lēmums tikai tad, ja to tieši paredz normatīvie akti. Turklāt arī tiesu praksē ir atzīts, ka pašvaldības domes priekšsēdētājam ir tiesības parakstīt pašvaldības līgumus arī tad, ja par to nav pieņemts domes lēmums.

[2.2] Pašvaldības nolikuma 7.nodaļā regulēta pašvaldības līgumu noslēgšanas procedūra. Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 24.panta trešajai daļai un 45.panta otrajai daļai Pašvaldības nolikums un visi tā grozījumi ir tikuši nosūtīti Ministrijai atzinumu sniegšanai. Ministrija nekad nav izteikusi iebildumus pret Pašvaldības nolikuma 7.nodaļā paredzēto kārtību pašvaldības līgumu noslēgšanai.

Pašvaldības nolikuma 82. un 84.punkts skaidri pilnvaroja pieteicēju kā Domes priekšsēdētāju slēgt Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020 bez Domes lēmuma par šādu līgumu noslēgšanu.

Ministra viedoklis, ka pašvaldību nolikumos principā nevar paredzēt pašvaldības domes priekšsēdētāja pilnvaras slēgt pašvaldības līgumus bez domes lēmuma pieņemšanas, ir kļūdains. Tas ir pretrunā ar likuma "Par pašvaldībām" normām un sistēmu.

Ievērojot minēto, secināms, ka pieteicējs, parakstot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, ir rīkojies pilnvaru robežās, kas viņam piešķirtas ar likuma "Par pašvaldībām" 62. panta 4. un 11.punktu un Pašvaldības nolikuma 82. un 84.punktu. Savukārt Rīkojumā šajā sakarā izteiktie iebildumi ir pretrunā ar likuma "Par pašvaldībām" normām un to jēgu, tiesu praksi, tiesību doktrīnu, ekspertu viedokļiem, praksi citās pašvaldībās un pašas Ministrijas iepriekš sniegtajiem atzinumiem.

[2.3] Lemjot par Domes priekšsēdētāja atstādināšanu saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 93.pantu, nav apsverams jautājums, vai nosacījumu par pašvaldības ceļa posma seguma atjaunošanu pašvaldība SIA "Īpašumi EG" noteica tiesiski, jo minētais pants attiecas vienīgi uz tādiem pārkāpumiem, kurus veic pašvaldības domes priekšsēdētājs, īstenojot savas pilnvaras, nevis uz jebkādiem pašvaldības domes vai citu pašvaldības institūciju

iespējamiem pārkāpumiem.

Ņemot vērā, ka lēmumu par Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noslēgšanu nepieņēma pieteicējs, bet gan citas pašvaldības institūcijas, pieteicējs nav personiski atbildīgs par to, vai šāda līguma slēgšana vispār bija pieļaujama. Ar šādiem apsvērumiem nevar tikt pamatots Rīkojums.

Vienlaikus no Rīkojuma neizriet apsvērumi, kādēļ ministrs uzskata, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noslēgšana būtu pašvaldības rīcība publisko tiesību jomā, uz kuru attiecināms princips "atļauts ir tikai tas, kas noteikts ar tiesību normu". Ministrs šo principu izprot kļūdaini, uzskatot, ka ikvienai pašvaldības rīcībai ir jābūt tieši atrunātai ārējos normatīvajos tiesību aktos. Tiesiskuma princips prasa, lai tiesību normās būtu noteikta pašvaldības kompetence, taču neprasa, lai ikviena rīcība šīs kompetences ietvaros būtu tieši paredzēta tiesību normās.

Pašvaldība, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 pilnībā bez pašvaldības līdzekļu ieguldījuma, rīkojās gan likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 2.punkta kompetences ietvaros, gan atbilstoši likuma "Par autoceļiem" 12.panta otrajai daļai, gan reizē lietderīgi un iedzīvotāju interesēm atbilstoši. Nosacījums par publiskās satiksmes infrastruktūras labiekārtošanu un pat jaunu izbūvi, ja tas nepieciešams konkrētajai attīstības iecerei, ir plaši izplatīts visās pašvaldībās pirms dažādu darbību (būvniecības, piesārņojošas darbības u.c.) atļaušanas.

[2.4] Rīkojumā norādīts, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noslēgšana ir pretrunā arī ar Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.pantā ietverto aizliegumu nodot publiskas personas mantu bezatlīdzības lietošanā. Tomēr pieteicējam viedoklis par šādu pārkāpumu nekad nav ticis pieprasīts. Tādējādi pārkāptas pieteicēja tiesības tikt uzklausītam.

Tāpat no Rīkojuma nav saprotams, ko ministrs uzskata par "publiskas personas mantu". Komersanta veikti remonta darbi nav publiskas personas manta Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.panta izpratnē.

Savukārt, ja ministrs par publiskas personas mantu Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.panta izpratnē ir uzskatījis pašu pašvaldības ceļu un tiltu, tad norādāms, ka minētā tiesību norma uz Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 neattiecas. Likuma "Par pašvaldībām" 77.panta otrā daļa noteic, ka pašvaldības īpašums izmantojams attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai, piemēram, nododot to publiskā lietošanā (ceļi, ielas, laukumi, parki). Tiesu praksē atzīts, ka pašvaldības ceļš ir publiska lieta, kuru bez īpašas atļaujas var lietot jebkura persona (*Senāta 2016.gada 19.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-191/2016 9.punkts*).

[2.5] Rīkojumā kļūdaini secināts, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noslēgšana ir pretrunā ar Publisko iepirkumu likuma 1.panta 26.punktu un 2.pantu. Turklāt šāda pārkāpuma izteikšana Rīkojumā ir pretrunā ar likuma "Par pašvaldībām" 93.panta otro daļu.

Ministra 2021.gada 19.janvāra vēstulē Nr.1-132/495 par paskaidrojuma sniegšanu (turpmāk – Vēstule par paskaidrojuma sniegšanu) ministrs pieteicējam norādīja, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 esot ziedojuma līgums, uz kuru attiecināms likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 14.panta trešās daļas regulējums. Taču Rīkojumā ministrs ir atteicies no minētā viedokļa un apgalvo, ka tas esot publisks būvdarbu līgums Publisko iepirkumu likuma 1.panta 26.punkta izpratnē. Nonākot savstarpējās pretrunās, ministrs ne tikai pārkāpj pamatojuma principu, bet arī pieteicēja tiesības tikt uzklausītam.

Vienlaikus šāds ministra viedoklis ir arī acīmredzami kļūdains. Saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 1.panta 9.punktu publisks būvdarbu līgums ir iepirkuma līgums, kas finansiālās interesēs rakstveidā noslēgts starp vienu vai vairākiem pasūtītājiem un vienu vai vairākiem piegādātājiem. Taču jau pašā Rīkojumā ir konstatēts, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 ir bezatlīdzības darījums. Tas nav publisku būvdarbu līgums vai jebkāds cits iepirkuma līgums, kas pakļauts publisko iepirkumu procedūrām.

Arī Iepirkumu uzraudzības birojs konkrētajā gadījumā secinājis, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 nav iepirkumu līgums, un tās slēgšanai nav piemērojamas publiskā iepirkuma procedūras.

[2.6] SIA "Īpašumi EG" veiktie darbi nav vērtējami kā patvaļīga būvniecība.

Ikšķiles novada pašvaldības Būvvaldes (turpmāk – Būvvalde) būvinspektori savas kompetences ietvaros nav konstatējuši, ka SIA "Īpašumi EG" veiktie ceļa remonta darbi būtu uzskatāmi par būvdarbiem, kuru veikšanai nepieciešams izstrādāt būvniecības dokumentāciju. Nav arī informācijas, ka kāda persona būtu vērsusies administratīvajā tiesā, lai izteiktu iebildumus pret to.

Ministrs viedokli, ka SIA "Īpašumi EG" veiktie darbi ir būvdarbi, ir izteicis, ne reizi neapmeklējot pašvaldības ceļa posmu, lai dabā salīdzinātu veikto darbu apjomu ar situāciju pirms tiem. Turklāt būvdarbu kontrole nemaz neietilpst ministra kompetencē. Pat tad, ja būtu konstatējama patvaļīga būvniecība, attiecīgu lēmumu pieņemšana ir Būvvaldes kompetencē, savukārt atbildība šajā gadījumā būtu personai, kas veikusi būvdarbus.

[2.7] Zemes nomas līguma 2.2.apakšpunktā paredzēts, ka pēc līguma termiņa beigām tas var tikt pagarināts. Nomas līgums ir vairākkārt grozīts, un vienošanos atbilstoši Pašvaldības nolikumam slēdza tā brīža Domes priekšsēdētājs, saņemot attiecīgo pašvaldības atbildīgo darbinieku saskaņojumus un atbildīgās komisijas lēmumus, bet bez atsevišķa Domes lēmuma pieņemšanas. Ne Ministrija, ne kāda cita institūcija nav izteikusi iebildumus pret minētajiem Zemes nomas līguma grozījumiem.

2020.gada 13.janvārī SIA "Saulkalne S" iesniedza Ikšķiles novada pašvaldībā iesniegumu ar lūgumu pagarināt Zemes nomas līguma termiņu. Komisija nolēma saņemt sertificēta vērtētāja SIA "VCG Ekspertu grupa" vērtējumu, pēc kura saņemšanas arī pieņēma lēmumu pagarināt Zemes nomas līguma termiņu. Pieteicējs nav Komisijas loceklis un nav piedalījies konkrētā lēmumu pieņemšanā. Turklāt, pirms pieteicējs parakstīja Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, tās projektu saskaņoja gan lēmuma pieņēmēji, gan citi pašvaldības atbildīgie darbinieki, kā to paredz Domes apstiprinātie iekšējie normatīvie akti.

Ministra iebildums, ka, pieņemot lēmumu par Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 noslēgšanu, esot pārkāpts 2019.gada 26.jūnijā apstiprināto Ikšķiles novada pašvaldības iekšējo noteikumu "Ikšķiles novada pašvaldības mantas novērtēšanas un atsavināšanas komisijas nolikums" (turpmāk – Komisijas nolikums) 9.5.2.apakšpunkts, ne vien neattiecas uz pieteicēja atbildību, bet ir izteikts, pārkāpjot likuma "Par pašvaldībām" 93.pantu, jo minētais pants piešķir ministram domes priekšsēdētāja darbības pārraudzības tiesības attiecībā uz Satversmes, likumu, Ministru kabineta noteikumu ievērošanu, nevis pašvaldības saistošo noteikumu vai iekšējo normatīvo aktu ievērošanu. Vienlaikus ministra iebildums ir pretrunā arī Komisijas nolikuma tekstam un jēgai.

[2.8] Rīkojumā norādītais Noteikumu Nr.696 56.[1] 2.apakšpunkta pārkāpums nebija minēts Vēstulē par paskaidrojuma sniegšanu. Izsakot šādu iebildumu tikai Rīkojumā, ministrs ir pārkāpis pieteicēja tiesības tikt uzklausītam.

Vienlaikus ministra iebildums ir acīmredzami nepamatots pēc būtības. Noteikumi Nr.696 izvirza atšķirīgas prasības nomas līguma noslēgšanai un nomas līguma pagarināšanai. Ievērojot to, ka ar Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020 tika pagarināts Zemes nomas līguma termiņš, uz to attiecas Noteikumu Nr.696 56.[33] punkts, nevis šo noteikumu 56.[1] punkts. Rīkojumā atsaucoties arī uz Noteikumu Nr.696 56.[33] punktu, ministrs nonāk acīmredzamās pretrunās, jo uz vienu un to pašu vienošanos nevar vienlaikus attiekties prasība par konkursa rīkošanu un prasība par lietderības apsvērumu izvērtēšanu bez konkursa rīkošanas.

[2.9] Rīkojumā norādīts, ka, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, neesot izvērtēta Zemes nomas līguma pagarināšanas lietderība, tomēr šāds iebildums ne vien neattiecas uz pieteicēja atbildību, bet ir izteikts, ministram pārkāpjot likuma "Par pašvaldībām" 93.pantā paredzētās pilnvaras. Iebildums ir arī nepamatots pēc būtības. Komisija lēmuma par Zemes nomas līguma pagarināšanu pieņemšanā izmantoja sertificēta vērtētāja sniegto vērtējumu, lai noteiktu zemes nomas maksas apmēru. Rīkojumā nav norādīts neviens apstāklis, kas liktu pēc būtības apšaubīt SIA "VVC ekspertu grupa" sniegto vērtējumu attiecībā uz rekomendēto nomas maksu.

[2.10] No Administratīvā procesa likuma 13.panta un Eiropas vietējo pašvaldību hartas (turpmāk – Harta) 8.panta 3.punkta, tiesību doktrīnas, tiesu prakses un ministra līdzšinējās prakses izriet, ka likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pilnvaras ir pieļaujams izmantot tikai tad, ja tiek konstatēti īpaši būtiski tiesību normu pārkāpumi pašvaldības domes priekšsēdētāja rīcībā, kas ir ilgstoši, rupji un apdraud pašvaldības autonomo funkciju izpildi vai iedzīvotāju tiesību realizēšanas iespējas.

Pieteicējs nav pieļāvis Rīkojumā norādītos tiesību normu pārkāpumus. Taču pat tad, ja tie būtu konstatējami, šie pārkāpumi nav pietiekami būtiski, lai būtu pamats viņa atstādināšanai no Domes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas. Rīkojumā faktiski nav sniegts nekāds pamatojums pieteicēja pieļauto pārkāpumu būtiskumam.

Tiesiskā un demokrātiskā valstī to, ka persona nepiekrīt administratīvajam aktam un vēlas aizsargāt savas tiesības, nevar tulkot par sliktu šai personai. Arī tas, ka iespējamais pārkāpums attiecas uz būvniecības jomu, pats par sevi nepierāda tā būtiskumu.

Rīkojums ir izdots tikai tādēļ, ka pieteicējs ir parakstījis divas pašvaldības vienošanās, par kuru noslēgšanu lēmumu ir pieņēmušas citas pašvaldības institūcijas, nevis Dome. Tas ir iespējams procedūras pārkāpums, kas pats par sevi nepierāda nelabvēlīgas sekas. Līdztekus vispārīgiem izteikumiem Rīkojumā nav norādītas jebkādas nelabvēlīgās sekas, kas pašvaldībai vai tās iedzīvotājiem varētu būt radušās šo vienošanos noslēgšanas vai izpildes dēļ. Vienlaikus konkrētajā gadījumā bija pieejami vairāki saudzējošāki līdzekļi, kurus ministrs pirms Rīkojuma izdošanas neizmantoja.

[2.11] Rīkojums ne vien būtiski aizskar Ikšķiles novada pašvaldības iedzīvotāju un Domes deputātu demokrātiskās vēlēšanās izteiktu gribu, bet arī pieteicēja kā politiķa darbību.

Tāpat ar Rīkojumu un ministra publiskajiem izteikumiem par Rīkojumu ir aizskarts pieteicēja gods un cieņa. Minēto aizskārumu īpaši būtisku padara tas, ka pieteicējs ir politiķis, kurš turklāt ir nolēmis kandidēt Latvijas pašvaldību vēlēšanās. Rīkojums izdots priekšvēlēšanu laikā, kad tik nozīmīgi pārmetumi būtiski kaitē pieteicēja politiskajai reputācijai. Tādējādi pieteicējam nodarīts smags nemantiskais kaitējums, kurš būtu atlīdzināms.

[2.12] Rīkojuma spēkā stāšanās dēļ pieteicējs tika atstādināts no Domes priekšsēdētāja amata. Faktiski šis līdzeklis nozīmē priekšsēdētāja atlaišanu. Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa Uzraudzības komiteja (turpmāk – Uzraudzības komiteja) secināja, ka šāds līdzeklis tādēļ ir pretrunā ar Hartas 7.1.apakšpunktu.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemtajā rakstveida paskaidrojumā Ministrija pieteikumu neatzīst un uzskata to par nepamatotu, pamatojoties uz Rīkojumā norādītajiem argumentiem, papildus norādot turpmāk minēto (*lietas 2.sējuma 34.–43.lapa*).

[3.1] No likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmās daļas izriet, ka administratīvā akta pieņemšanas nepieciešamais nosacījums ir amatpersonas amata pienākumu nepildīšana. Pieteicējs, būdams Domes priekšsēdētāja amatā, ir pieļāvis pārkāpumus, turklāt tādus, kas būtiski ietekmē tiesisku Ikšķiles novada pašvaldības darbību.

Pieteicēja atstādināšana no amata bija vienīgais tiesiskais instruments, kā ministram novērst turpmākus pārkāpumus. Izdodot Rīkojumu, ir izvērtēts tā samērīgums un tā nepieciešamība.

[3.2] Pieteicēja tiesības, ja administratīvais akts tiks atcelts ar tiesas spriedumu, sargā likuma "Par pašvaldībām" 93.panta ceturtā daļa. Vienlaikus likuma "Par pašvaldībām" 25.pants garantē domes darbības nepārtrauktību. Tādējādi pieteicēja atstādināšana no Domes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas līdz brīdim, kad tiesa lems par atstādināšanas tiesiskumu, nenes pašvaldībai kādus riskus lēmumu pieņemšanā un pašvaldības funkciju veikšanā.

[3.3] Kandidēšanas tiesības vēlēšanās nav saistītas ar ieņemamo amatu pašvaldības domē, bet gan ar citiem personai normatīvajos aktos izvirzītajiem kritērijiem. Arī priekšvēlēšanu aģitācijā vai citos procesos, ko rīko pašvaldību deputātu amata kandidāti, nav nedz priekšrocību, nedz kādu citu nosacījumu, kuru dēļ domē strādājošie deputāti un priekšsēdētāja vai vietnieka amatā ievēlētie deputāti varētu secināt, ka attiecīgā darbība rada priekšrocības veiksmīgai kandidēšanai pašvaldību vēlēšanās.

Pieteicējam ar Rīkojumu netika ierobežotas tiesības realizēt Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likumā noteiktās tiesības, kā arī saskaņā ar Pašvaldības domes vēlēšanu likumu kandidēt pašvaldību vēlēšanās.

[3.4] Attiecībā uz pieteicēja minēto, ka Uzraudzības komiteja ir secinājusi, ka domes priekšsēdētāja atstādināšana no amata pienākumu pildīšanas ir pretrunā Hartas 7.panta pirmajai daļai, norādāms, ka šādu Uzraudzības komitejas secinājumu nevar vispārināt uz pašvaldības uzraudzības sistēmu kopumā un pastāvošais tiesiskais regulējums, tai skaitā personas tiesību aizsardzības mehānisms, ir samērīgs un atbilst Hartas 7.panta pirmajai daļai.

[3.5] Domes priekšsēdētājs ir ne vien politiska amatpersona, bet domes vadītājs, kas atbild par pašvaldības darbu kopumā. Pieteicējs, paužot apsvērumus, ka konkrētajā gadījumā primāri ir izvērtējama darbinieku vai Domes atbildība, acīmredzami neapzinās domes priekšsēdētāja lomu pašvaldības darba organizēšanā.

[3.6] Rīkojumā nav apšaubīta vai apstrīdēta Pašvaldības nolikuma 7.nodaļā paredzētā kārtība pašvaldības līgumu noslēgšanai, bet gan izvērtēta noslēgtās Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 procedūra.

Rīkojumā nav secināts, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 ir atzīstama par publisku būvdarbu līgumu, bet gan konstatēts, ka likums "Par autoceļiem" neparedz priekšlaicīgu atlīdzināšanu par iespējamu zaudējumu nodarīšanu autoceļam, tādējādi autoceļa atjaunošanas darbiem bija jānotiek atbilstoši vispārējam regulējumam par būvdarbiem, ko ierosina pašvaldība kā pasūtītājs, veicot publiskā iepirkuma procedūru, kas šajā gadījumā nav veikta, tādējādi pārkāpjot Publisko iepirkumu likumā noteiktās procedūras.

Tāpat Rīkojumā, pretēji pieteikumā norādītajam, nav secināts vai apgalvots tas, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 ir gan iepirkuma līgums, gan partnerības iepirkuma līgums, bet gan norādīts, ka pieteicēja rīcības rezultātā netika izvērtēta Publiskās un privātās partnerības likumā paredzētā sadarbības iespēja, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā.

[3.7] Pieteicēja rīcība, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, nezinot, kāds ir veicamo būvdarbu apjoms un vai būs nepieciešama būvniecības dokumentācija, rada šaubas par pieteicēja kā krietna un rūpīga saimnieka rīcību, jo, nodibinot līgumiskas tiesiskās attiecības starp pašvaldību un komersantu, nebija skaidri definēti nosacījumi.

No pieteikuma un publiski pieejamās informācijas nav konstatējams, ka Ikšķiles novada pašvaldība ir veikusi darbības saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 9.marta noteikumu Nr.224 "Noteikumi par valsts un pašvaldību autoceļu ikdienas uzturēšanas prasībām un to izpildes kontroli" 11. un 12.punktu, kā arī no Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 neizriet, ka tika veikti ārkārtas uzturēšanas darbi. Papildus tam pašvaldības ceļam netika veikti avāriju novēršanas vai to seku likvidēšanas darbi saskaņā ar Noteikumu Nr.633 64.2.apakšpunktu. Lai gan tehniskās apsekošanas atzinumā par C10 un tehniskās apsekošanas atzinumā par C11 ir norādīts, ka ceļš ir nolietojies un ir avārijas stāvoklī, tomēr pieteicējs, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, ir rīkojies pretēji normatīvo aktu prasībām, jo autoceļa atjaunošanas darbiem bija jānotiek atbilstoši vispārējam regulējumam par būvdarbiem.

[3.8] Pieteicējs pašvaldības īpašumu un tajā pieejamo derīgo izrakteņu ieguves iznomāšanu veicis uz tāda novērtējuma pamata, kurā ir konstatējami būtiski trūkumi un nomas maksa noteikta, balstoties uz nepilnīgu krājumu apjomu novērtējumu. Atbildība par konstatēto vispirms gulstas uz līguma slēdzēju – Domes vadītāju –, savukārt jautājums par Komisijas darbu un izteiktajiem priekšlikumiem (tai skaitā attiecībā uz nomas maksu) tālāk risināms iestādes ietvaros.

[3.9] Gan biedrības "Latvijas Lielo pilsētu asociācija", gan biedrības "Latvijas Pašvaldību savienība" paustie viedokļi apliecina, ka pašvaldību

nolikumos ir dažāda pieeja attiecībā uz domes priekšsēdētāja pilnvarām parakstīt līgumus, līdz ar to katrs gadījums ir izvērtējams individuāli, vērtējot konkrētus tiesiskos un faktiskos apstākļus.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemtajā papildu paskaidrojumā (*lietas 2.sējuma 92.–96.lapa*) pieteicējs norāda, ka Ministrijas rakstveida paskaidrojumos ir norādīti vairāki jauni apstākļi un pārmetumi pieteicējam, kuri nebija norādīti nedz Vēstulē par paskaidrojuma sniegšanu, nedz Rīkojumā. Turklāt atsevišķos aspektos Ministrijas paskaidrojumi pat nonāk tiešā pretrunā ar Rīkojumā sniegto pamatojumu. Līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta otrajai daļai un 250.panta otrajai daļai konkrētās lietas ietvaros vērtējams tikai Rīkojumā sniegtā pamatojuma tiesiskums.

[5] Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi.

Ievērojot to, ka pieteicējs lūdzis lietas izskatīšanas noteikšanu rakstveida procesā (*lietas 2.sējuma 127.lapa*), kā arī apstākli, ka no lietā esošajiem dokumentiem tiesa var gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu, tiesa atzīst par iespējamu lietu izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Lietā 2021.gada 30.aprīlī ir taisīts tiesas lēmums pagaidu tiesas aizsardzības jautājumā. Lietas izskatīšanas gaitā nav noskaidroti jauni apstākļi, kas varētu būt pamats pārvērtēt tiesas iepriekš izdarīto pirmšķietamo vērtējumu par Rīkojuma tiesiskumu. Tāpēc šā sprieduma argumentācija ir līdzīga Administratīvās rajona tiesas 2021.gada 30.aprīļa lēmuma argumentācijai.

[7] Vispirms tiesa atzīst par nepieciešamu precizēt pieteikuma priekšmetu.

Pieteicējs, vēršoties ar pieteikumu tiesā, lūdza atcelt Rīkojumu, ar kuru viņš atstādināts no Domes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas.

Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu no 2021.gada 1.jūlija Ikšķiles pilsētas teritorija iekļauta Ogres novadā. Šobrīd Domes deputātu pilnvaras ir izbeigušās ar jaunievēlētās Ogres novada domes darba uzsākšanu.

Līdz ar to pieteikuma priekšmets ir precizējams kā par Rīkojuma prettiesiskumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu – ministra publisku atvainošanos.

[8] Ar Rīkojumu ministrs atstādināja pieteicēju no Domes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas, pamatojoties uz likuma "Par pašvaldībām" 93.pantu. Rīkojums ir izdošanas izvēles administratīvais akts.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmajai daļai, apsverot administratīvā akta izdošanas lietderību, iestāde lemj par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi, par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai, par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses, kā arī par administratīvā akta atbilstību.

Savukārt tiesas funkcija ir kontrolēt valsts pārvaldes darbības tiesiskumu, nevis valsts pārvaldes vietā pieņemt lēmumu par lietderību. Tā ir tiesīga pārbaudīt, vai iestāde rīcības brīvību ir izmantojusi atbilstoši pilnvarojumam un vai tā nav pārkāpusi likumā noteiktos lietderības apsvērumu ietvarus. Iestādes rīcību tiesa var atzīt par prettiesisku, ja konstatētas iestādes iespējamās rīcības brīvības izmantošanas kļūdas, kas var izpausties kā rīcības brīvības neizmantošana, rīcības brīvības pārsniegšana vai rīcības brīvības nepareiza izmantošana (*Senāta 2005.gada 4.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-261/2005 7.punkts*).

[9] Rīkojumā ietverts pamatojums, ka Domes priekšsēdētājs bez jautājumu izskatīšanas domes sēdē, parakstot strīdus vienošanās, ir pārkāpis pilnvaras. Līdz ar to tiesa aplūkos domes kompetenci un priekšsēdētāja pilnvaras.

Likumā "Par pašvaldībām" noteikta būtiskāko pašvaldības institūciju kompetence un amatpersonu pilnvaras. Proti, likumā paredzēta pašvaldības lēmējorgāna – domes – un tās pastāvīgo komiteju kompetence, domes priekšsēdētāja un izpilddirektora pilnvaras.

Dome sastāv no iedzīvotāju ievēlētiem deputātiem, kuru tiesības un pienākumi, kā arī darbības garantijas ir noteiktas Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likumā. Domes priekšgalā ir no deputātu vidus ievēlēts domes priekšsēdētājs. Domes priekšsēdētājs ir pašvaldības politiska amatpersona, kas īsteno pašvaldību reprezentējošas funkcijas un vada domes darbu. Pašvaldības dome var jebkurā brīdī un bez jebkāda formāla pamatojuma atcelt savu priekšsēdētāju, kas domē "ieņem politisku amatu politiskās demokrātijas izpratnē" (*Stucka A. Latvijas pašvaldību sistēmas juridiskais raksturojums un pašvaldību reformas. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 101.–102.lpp.*).

No likuma "Par pašvaldībām" 3.panta izriet pašvaldības domes noteicošā nozīme pašvaldībā. Šajā pantā ir minēta pašvaldības institūta legālā definīcija un no tās izriet, ka pašvaldība tiesiskajās attiecībās primāri uzstājas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības – domes – starpniecību un visas citas institūcijas ir domes izveidotas un tai padotas.

Arī likuma "Par pašvaldībām" 21.pants, kurā minēta domes kompetence, ir formulēts tādējādi, lai uzsvērtu pašvaldības domes kā koleģiāla orgāna primāro nozīmi attiecīgās pašvaldības darba organizēšanā, jo visi svarīgākie pašvaldības kompetences jautājumi ir noteikti vienīgi domes izlemšanai. Tā saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 21.pantu pašvaldības domes ekskluzīvā kompetencē ir izskatīt jebkuru jautājumu, kas ir attiecīgās pašvaldības pārziņā, turklāt tikai dome var (uzskaitītas nozīmīgākās kompetences jomas, ar ciparu iekavās norādīta to uzskaitījuma numerācija šajā pantā): apstiprināt pašvaldības nolikumu (1); izveidot, reorganizēt un likvidēt pašvaldības iestādes, pašvaldības kapitālsabiedrības, biedrības un nodibinājumus, apstiprināt pašvaldības iestāžu nolikumus (8); iecelt amatā un atbrīvot no amata pašvaldības iestāžu vadītājus, kā arī citas amatpersonas likumā un pašvaldības nolikumā paredzētajos gadījumos (9); ievēlēt vai atlaist (atbrīvot no pienākumiem) domes priekšsēdētāju, priekšsēdētāja vietnieku, pastāvīgo komiteju locekļus un revīzijas komisijas locekļus (10); iecelt amatā un atbrīvot no amata izpilddirektoru (11); noteikt atlīdzību par deputāta pienākumu pildīšanu, kā arī šīs atlīdzības izmaksāšanas un ar deputāta darbību saistīto izdevumu atlīdzināšanas kārtību (12); noteikt domes priekšsēdētāja, viņa vietnieka, vietējās pašvaldības administrācijas darbinieku, kā arī pašvaldības iestāžu vadītāju algu likmes (13); lemt par pašvaldības nekustamā īpašuma atsavināšanu, ieķīlāšanu vai privatizēšanu, kā arī par nekustamās mantas iegūšanu pašvaldības īpašumā (17); apturēt un atcelt pašvaldības iestāžu vadītāju lēmumus (21); atcelt domes priekšsēdētāja rīkojumus (22); ievēlēt pašvaldības pārstāvjus un locekļus pašvaldības vai valsts komitejās, komisijās, valdēs un darba grupās (24).

Salīdzinājumam – likuma "Par pašvaldībām" 62.pantā ir noteiktas pašvaldības domes priekšsēdētāja pilnvaras. Saskaņā ar minēto pantu pašvaldības domes priekšsēdētājs: 1) vada domes darbu, koordinē jautājumu izskatīšanu komitejās; 2) pārstāv pašvaldību attiecībās ar valsti un citām pašvaldībām; 3) bez īpaša pilnvarojuma pārstāv domi tiesā; 4) domes vārdā izdod pilnvaras, paraksta līgumus un citus juridiskos dokumentus; 5) vada finanšu komitejas darbu; 6) dod saistošus rīkojumus vietējās pašvaldības administrācijas darbiniekiem; 7) ierosina jautājumu izskatīšanu domē un

komitejās; 8) sagatavo izskatīšanai domes sēdēs valsts iestāžu amatpersonu iesniegumus; 9) atbild par tiesas spriedumu izpildi lietās, kurās viena no pusēm ir dome; 10) var ierosināt attiecīgajā administratīvajā teritorijā esošo vietējo valsts pārvaldes iestāžu vadītāju vai šo iestāžu amatpersonu atlaišanu no ieņemamā amata; 11) veic citus pienākumus, kas paredzēti likumos, Ministru kabineta lēmumos, attiecīgās pašvaldības nolikumā un domes lēmumos.

No minētajiem likuma "Par pašvaldībām" pantiem nepārprotami izriet, ka lēmumus pašvaldībā pieņem pašvaldības dome un domes priekšsēdētāja pilnvaras ir simboliskas, kā arī pamatā saistītas ar domes sēžu vadīšanu (*Stucka A. Pašvaldības domes priekšsēdētāja institūta raksturojums. Jurista Vārds, 2006, Nr.39 (442)*).

Domes virsvadības principu pašvaldībā apstiprina arī administratīvo tiesu judikatūra, kurā ir tikusi vērtēta būtiska pašvaldības pārstāvniecības orgāna pazīme – tā augstākā lēmējvara pašvaldībā un tiesības izlemt jebkuru pašvaldības kompetences jautājumu (*Senāta 2010.gada 11.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-390/2010 9.punkts*).

Senāts minētajā spriedumā ir devis savu novērtējumu arī domes priekšsēdētāja lomai, norādot, ka likuma "Par pašvaldībām" 62.pantā ir noteiktas domes priekšsēdētāja tiesības. Pamatā tās ir vērstas uz domes lēmumu pieņemšanas vadīšanu un organizēšanu (tostarp sēžu vadīšanu), domes gribas paušanu citās iestādēs un tiesā. Tādējādi no likuma neizriet, ka domes priekšsēdētājs būtu institūcija, kas patstāvīgi izlemj būtiskus pašvaldības pārziņā esošus jautājumus. Minētā panta otrās daļas 11.punkts paredz, ka domes priekšsēdētājs veic citus pienākumus, kas paredzēti likumos, Ministru kabineta lēmumos, attiecīgās pašvaldības nolikumā un domes lēmumos. No minētās tiesību normas izriet, ka domes priekšsēdētājs var veikt tās funkcijas, kuras viņš ir pilnvarots veikt ar kādu no minētajiem tiesību aktiem (*Senāta 2010.gada 11.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-390/2010 10.punkts*).

Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka pašvaldības domei likumdevējs ir piešķīris galveno lēmējinstitūcijas lomu – lemt par jebkuru pašvaldības pārziņā esošu jautājumu.

Savukārt domes priekšsēdētāja institūts pamatā ir vērsts uz domes lēmumu pieņemšanas vadīšanu un organizēšanu (tostarp sēžu vadīšanu), domes gribas paušanu citās iestādēs un tiesā. No likuma "Par pašvaldībām" neizriet, ka domes priekšsēdētājs būtu institūcija, kas patstāvīgi izlemj būtiskus pašvaldības pārziņā esošus jautājumus.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 250.panta otro daļu tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, nolēmumā ņem vērā tikai to pamatojumu, ko iestāde ietvērusi administratīvajā aktā.

Ievērojot iepriekš minēto, turpmāk tiesa spriedumā secīgi pārbaudīs Rīkojumā ietverto pamatojumu pieteicēja atstādināšanai no Domes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas.

[11] Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 par pašvaldībai piederošo autoceļa posmu atjaunošanu.

[11.1] Rīkojumā konstatēts, ka Domes priekšsēdētājs 2020.gada 18.jūnijā ar SIA "Īpašumi EG" noslēdza vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, ar kuru SIA "Īpašumi EG" apņēmās veikt Ikšķiles novada pašvaldībai piederošā autoceļa posmu ceļa klātnes remontu, ja tas būs nepieciešams ceļu posmu uzturēšanai, kā arī veikt pašvaldībai piederošajā ceļa posmā esošā tilta pār Mazās Juglas upi nesošo konstrukciju pastiprināšanu, ja tāda būs nepieciešama, pirms tam veicot ceļa posma tehnisko apsekošanu, lai pārbaudītu, vai ceļa posma tehniskais stāvoklis atbilst prasībām, lai SIA "Īpašumi EG" varētu izmantot tos saimnieciskajā darbībā.

Rīkojumā secināts, ka Domes priekšsēdētājs bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 par pašvaldībai piederošo autoceļa posmu atjaunošanu, ir pārkāpis likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 23.punktu, 62.panta 4.punktā noteiktās priekšsēdētaja pilnvaras, 77.panta pirmo daļu un Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmo daļu un 5.pantu.

Pieteicējs uzskata, ka strīdus jautājums nav bijis skatāms Domes sēdē, norādot, ka likumā "Par pašvaldībām" kā domes ekskluzīvā kompetence ir paredzēta lemšana par pašām būtiskākajām darbībām ar nekustamo īpašumu (atsavināšanu, ieķīlāšanu, privatizēšanu un iegūšanu īpašumā), kas var būtiski ietekmēt pašvaldības finansiālo stāvokli. Par citiem jautājumiem vai rīcību ar nekustamo īpašumu domes priekšsēdētājs ir tiesīgs slēgt līgumus, pamatojoties uz likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punktu, kā arī pamatojoties uz Pašvaldības nolikuma 82.punktu.

Līdz ar to noskaidrojams, vai Rīkojumā pamatoti secināts, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noslēgšana bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē ir vērtējama kā domes priekšsēdētāja pilnvaru pārkāpums.

[11.2] No Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 izriet, ka puses noslēdz vienošanos par finanšu līdzekļu ieguldīšanu pašvaldības infrastruktūras objektos. Ikšķiles novada pašvaldība piekritusi, ka SIA "Īpašumi EG" ar saviem spēkiem un līdzekļiem veic darbus atbilstoši pielikumā norādītajiem ceļa posmiem, kā arī veic tilta pāri Mazās Juglas upei konstrukciju tehnisko apsekošanu un nepieciešamības gadījumā izstrādā tilta nesošo konstrukciju pastiprināšanas būvprojektu.

Savukārt SIA "Īpašumi EG" piekritusi veikt ieguldījumus ceļa klātnes izbūvē un, ja tādi būs nepieciešami, tilta pāri Mazās Juglas upei nesošo konstrukciju pastiprināšanā Ikšķiles novada pašvaldībai piederošajā nekustamajā īpašumā "Ceļš Vaidas-Kalnāji", kadastra numurs 74940130041, kura sastāvā ietilpst zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 74940100096, kadastra apzīmējumu 74940050079 un pašvaldībai piederošajā nekustamajā īpašumā "Kalnstariņi-Drīzuļi", kadastra numurs 74940100097, kura sastāvā ietilpst zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 7494010097.

Puses vienojušās, ka ceļa asfaltbetona seguma atjaunošanas darbus un tilta remonta darbus (tajā skaitā projektēšanu, autoruzraudzību, būvuzraudzību, būvdarbu izpildi un apdrošināšanu) SIA "Īpašumi EG" veiks par saviem naudas līdzekļiem un pēc to nodošanas ekspluatācijā tos bez atlīdzības nodos pašvaldības īpašumā (*lietas 1.sējuma 176.–178.lapa*).

Tiesa secina, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 priekšmets ir pašvaldības īpašumā esoša autoceļa posmu asfaltbetona seguma atjaunošanas darbi un tilta remonta darbi, kuru ietvaros privātpersona veic finanšu līdzekļu ieguldīšanu pašvaldības infrastruktūras objektos.

[11.3] Atbilstoši likuma "Par autoceļiem" 4.panta trešajai daļai pašvaldību ceļi ir pašvaldības īpašums, savukārt atbilstoši likuma "Par autoceļiem" 12.panta otrajai daļai un 23.panta pirmās daļas 1.punktam pašvaldībai ir noteikts pienākums uzturēt ceļus.

Likuma "Par pašvaldībām" 77.panta pirmā daļa noteic, ka pašvaldības īpašums ir nodalīts no valsts īpašuma un citu tiesību subjektu īpašuma. Pašvaldības pārvalda, lieto savu īpašumu un rīkojas ar to likumā noteiktajā kārtībā.

Likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana).

Šā likuma 15.pantā paredzēto autonomo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldības, funkciju izpilde tiek finansēta no attiecīgās pašvaldības budžeta, ja likumā nav noteikts citādi. Minētais izriet no likuma "Par pašvaldībām" 7.panta otrās daļas.

Vienlaikus likuma "Par pašvaldībām" normas noteic Domes kompetenci attiecībā uz autonomo funkciju izpildi, proti, saskaņā ar likuma 21.panta pirmās daļas 23.punktu dome var lemt par kārtību, kādā izpildāmas šā likuma 15.pantā minētās funkcijas un nosakāmas par to izpildi atbildīgās amatpersonas, kā arī sniedzami pārskati par šo funkciju izpildi.

Tiesa secina, ka pašvaldības īpašumā esoša autoceļa atjaunošana ir pašvaldības domes kompetences jautājums.

Tiesa jau šā sprieduma [9] punktā secināja, ka no likuma "Par pašvaldībām" neizriet, ka domes priekšsēdētājs būtu institūcija, kas patstāvīgi izlemj

būtiskus pašvaldības pārziņā esošus jautājumus.

Vienlaikus likuma "Par pašvaldībām" 62.panta daļas 11.punkts noteic, ka domes priekšsēdētājs veic citus pienākumus, kas paredzēti likumos, Ministru kabineta lēmumos, attiecīgās pašvaldības nolikumā un domes lēmumos. No minētās tiesību normas izriet, ka domes priekšsēdētājs var veikt tās funkcijas, kuras viņš ir pilnvarots veikt ar kādu no minētajiem tiesību aktiem. Tas nozīmē, ka pašvaldības dome var piešķirt priekšsēdētājam pilnvaras veikt papildu pienākumus.

Konkrētajā gadījumā tas nozīmē, ka, ņemot vērā, ka pašvaldības īpašumā esoša autoceļa atjaunošana ir domes kompetences jautājums, tad nepieciešams konstatēt, vai un ar kādu tiesību aktu Dome piešķīrusi Domes priekšsēdētājam pilnvaras izlemt konkrēto jautājumu. Iepriekš minētais saskan gan ar principu, kas darbojas publiskajās tiesībās "atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu", gan arī ar iepriekš jau pieminēto domes virsvadības principu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību normu nevar izprast ārpus tās piemērošanas prakses un tiesību sistēmas, kurā tā funkcionē (*Satversmes tiesas 2015.gada 16.aprīļa sprieduma lietā Nr.2014-13-01 13.punkts*). Vērtējot likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punktu (domes priekšsēdētājs domes vārdā izdod pilnvaras, paraksta līgumus un citus juridiskos dokumentus) kopsakarā ar likuma "Par pašvaldībām" normām, no kurām izriet domes kompetence, tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā ietverto secinājumu, ka domes priekšsēdētāja tiesības parakstīt pilnvaras, līgumus un citus juridiskos dokumentus nav absolūtas, proti, domes priekšsēdētājs var veikt minētās darbības, tikai realizējot domes gribu, proti, ja dome ir izteikusi gribu konkrēta darījuma noslēgšanai vai ar konkrētu tiesību aktu piešķīrusi priekšsēdētājam pilnvaras konkrētā jautājuma izlemšanā (konkrētajā gadījumā pašvaldības īpašumā esoša ceļa atjaunošanā).

Salīdzinājumam – likuma "Par pašvaldībām" 69.panta 6.punkts nosaka konkrētu amatpersonu – pašvaldības izpilddirektoru –, kurai domes noteiktajā kārtībā un ietvaros ir tiesības rīkoties ar pašvaldības mantu un finanšu resursiem, slēgt saimnieciskus darījumus. Tātad likums "Par pašvaldībām" piešķir domes priekšsēdētājam tiesības tikai domes vārdā parakstīt līgumus (pārstāvēt domi), savukārt pašvaldības izpilddirektoram piešķir tiesības ne tikai slēgt līgumus, bet arī rīkoties ar mantu un finanšu līdzekļiem.

Arī Pašvaldības nolikuma 82.punkts, uz ko atsaucas pieteicējs (domes priekšsēdētājam ir tiesības slēgt jebkuru līgumu, t.sk., darba līgumu ar izpilddirektoru), nav saprotams tādējādi, ka ar minēto nolikuma normu domes priekšsēdētājam piešķirtas tiesības slēgt jebkuru līgumu bez jautājuma iepriekšējas skatīšanas domes sēdē. Šāda normas izpratne būtu pretēja likumā "Par pašvaldībām" nostiprinātajam domes virsvadības principam pašvaldībā – dome ir augstākā lēmējvara pašvaldībā un tai ir tiesības izskatīt jebkuru jautājumu, kas ir attiecīgās pašvaldības pārziņā. Turklāt Pašvaldības nolikumā domes priekšsēdētājam nevar tikt piešķirtas plašākas tiesības, nekā tās izriet no likuma "Par pašvaldībām". Tāpat norādāms, ka nolikuma attiecīgā sadaļa regulē līgumu noslēgšanas procedūru, nevis piešķir lēmuma pieņemšanas pilnvaras par jebkura līguma slēgšanu, pretējā gadījumā Pašvaldības nolikums ļautu domes priekšsēdētājam vienpersoniski lemt gandrīz par jebkura līguma noslēgšanu pašvaldības vārdā, kas būtu acīmredzami prettiesiski.

Tiesa secina, ka pieteicēja viedoklis, ka minētās normas (Pašvaldības nolikuma 82.punkts un likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punkts) piešķir domes priekšsēdētājam tiesības parakstīt jebkuru līgumu, kas ir ārpus domes ekskluzīvās kompetences, ir balstīts kļūdainā normatīvo aktu izpratnē.

Kā jau iepriekš tiesa norādīja, ir jākonstatē, ka Dome ar konkrētu tiesību aktu piešķīrusi priekšsēdētājam pilnvaras konkrētā jautājuma izlemšanā (konkrētajā gadījumā – pašvaldības īpašumā esoša ceļa atjaunošanā).

[11.4] Papildus tiesa aplūko arī likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 1.–11.punktā ietverto domes priekšsēdētāja kompetenci, kā arī Pašvaldības nolikuma 14.punktu "Domes priekšsēdētāja kompetence", kas paredz, ka domes priekšsēdētāja kompetence noteikta likumā "Par pašvaldībām", pašvaldības saistošajos noteikumos, domes pieņemtajos lēmumos, kā arī domes priekšsēdētājs: 14.1. pārstāv pašvaldību attiecībās ar uzņēmumiem, fiziskām un juridiskām personām, organizācijām, nodibinājumiem, kā arī bez īpaša pilnvarojuma pārstāv pašvaldību tiesu iestādē un atbild par tiesas spriedumu izpildi no pašvaldības puses; 14.2. atver un slēdz kontus kredītiestādēs; 14.3. saskaņo izpilddirektora lēmumus par pašvaldības administrācijas darbinieku pieņemšanu vai atbrīvošanu no darba; 14.4. saskaņo izpilddirektora lēmumus par darījumu noslēgšanu, saskaņā ar šo nolikumu; 14.5. pamatojoties uz domes lēmumu, slēdz un izbeidz darba līgumu ar izpilddirektoru; 14.6. saskaņo pašvaldības iestāžu un administrācijas darba koplīgumus; 14.7. var ierosināt Iekšķiles novadā esošo pašvaldības iestāžu vadītāju vai šo iestāžu darbinieku un amatpersonu atlaišanu no ieņemamā amata.

Tiesa nedz no likuma "Par pašvaldībām" 62.panta, nedz arī no Pašvaldības nolikuma 14., 82.punkta nekonstatē, ka kādā no minētajām tiesību normām Dome būtu piešķīrusi Domes priekšsēdētājam pilnvaras lemt par pašvaldības īpašumā esoša autoceļa atjaunošanu.

[11.5] Vienlaikus tiesa piekrīt Rīkojumā secinātajam, ka šāda vienpersoniska domes priekšsēdētāja rīcība ar pašvaldības nekustamo īpašumu ir pretrunā arī ar Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.pantu, kurā noteikts, ka rīcībai ar publiskas personas mantu ir jābūt likumīgai. Šis regulējums jāskata kopsakarā ar attiecīgā likuma 1.pantu, kurā cita starpā noteikts, ka šā likuma mērķis ir panākt, lai publiskas personas finanšu līdzekļi un manta tiktu izmantota likumīgi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm, kā arī ierobežot valsts amatpersonu korupciju.

Savukārt Rīkojumā norādīto atsauci uz Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.pantu, kurā ietverts aizliegums nodot publiskas personas mantu bezatlīdzības lietošanā, paredzot noteiktus gadījumus, kad pieļaujami izņēmumi, tiesa atzīst par nepamatotu. Tiesa secina, ka nav konstatējams, ka ar Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 pašvaldības autoceļš būtu nodots SIA "Īpašumi EG" bezatlīdzības lietošanā. Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 1.4.apakšpunkts, uz ko Rīkojumā ietverta atsauce, paredz, ka *puses vienojas, ka ceļa asfaltbetona seguma atjaunošanas darbus un tilta remonta darbus (tajā skaitā projektēšanu, autoruzraudzību, būvuzraudzību, būvdarbu izpildi un apdrošināšanu) SIA "Īpašumi EG" veiks par saviem naudas līdzekļiem un pēc to nodošanas ekspluatācijā tos bez atlīdzības nodos pašvaldības īpašumā.* Tātad SIA "Īpašumi EG" pēc autoceļa atjaunošanas darbu veikšanas nodos tos pašvaldībai bezatlīdzības lietošanā, nevis otrādi. Tāpat ņemams vērā, ka ceļu var brīvi lietot jebkura persona, proti, tiesu praksē atzīts, ka pašvaldības ceļš ir publiska lieta, kuru bez īpašas atļaujas var lietot jebkura persona (*Senāta 2016.gada 19.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-191/2016 9.punkts*).

[11.6] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā secināto, ka pieteicējs bez strīdus jautājuma izskatīšanas Domes sēdē, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, ir pārsniedzis viņam no normatīvajiem aktiem izrietošās pilnvaras. Iepriekš minētais pamatoti atzīts par likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 23.punkta, 62.panta 4.punktā noteikto priekšsēdētaja pilnvaru, 77.panta pirmās daļas un Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmās daļas pārkāpumu.

[12] Turpmāk tiesa secīgi izvērtēs arī Rīkojumā ietverto secinājumu, ka saistībā ar Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noslēgšanu Domes priekšsēdētājs ir pārkāpis likuma "Par autoceļiem" 22.panta 4.punktu un 30.panta pirmo daļu un Publisko iepirkumu likuma 1.panta 26.punktu un 2.pantu, pamatotību.

Tāpat tiesa dos savu novērtējumu arī argumentam, ka, neuzraugot Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noteiktos autoceļa atjaunošanas darbus, Domes priekšsēdētājs ir pieļāvis Būvniecības likuma 18.panta otrās daļas, Ceļu satiksmes likuma 7.panta pirmās un otrās daļas, kā arī Noteikumu Nr.633 74.punkta pārkāpumu.

[12.1] Rīkojumā norādīts, ka pašvaldības autoceļa atjaunošanas darbiem bija jānotiek atbilstoši vispārējam regulējumam par būvdarbiem, ko ierosina pašvaldība kā pasūtītājs, veicot publiskā iepirkuma procedūru. Tas izriet no Publisko iepirkumu likuma 1.panta 26.punkta, kas paredz, ka

publisks būvdarbu līgums ir iepirkuma līgums, kura priekšmets ir šā likuma 1.pielikumā minēto būvdarbu veikšana vai projektēšana un attiecīgo 1.pielikumā minēto būvdarbu veikšana, vai būves izveide, vai būves projektēšana un izveide, vai būves izveide, izmantojot jebkādus līdzekļus, atbilstoši pasūtītāja prasībām, kurām ir izšķiroša ietekme uz būves veidu vai projektu. Būve šā likuma izpratnē ir kopējais šā likuma 1.pielikumā minēto būvdarbu rezultāts, kas ir pietiekams, lai būve spētu nodrošināt kādu saimniecisku vai tehnisku funkciju.

Savukārt Publisko iepirkumu likuma 1.pielikumā norādītajā 45.[21] klasē ietilpst tilti, ieskaitot autoceļu estakādes, viadukti, tuneļi un apakšzemes pārejas. Vienlaikus Publisko iepirkumu likuma 1.pielikumā norādītajā 45.[23] klasē ietilpst lielceļu, ielu, autoceļu un citu satiksmes un kājāmgājēju ceļu būvniecība.

Rīkojumā arī norādīts, ka no publiskā iepirkuma procedūras atsevišķi tiek regulētas publiskās un privātās partnerības procedūras. Vispārīgi pašvaldība ar publiski tiesiskas funkcijas īstenošanu saistītu uzdevumu (pakalpojumu) izpildi var organizēt vairākos veidos: pašvaldībai ir iespējams nodrošināt pakalpojuma sniegšanu pašai ar saviem resursiem, sadarbībā ar kādu citu publisko tiesību subjektu vai arī uzticēt attiecīgo uzdevumu īstenošanu privātpersonai.

Publiskās un privātās partnerības likuma 1.panta 1.punkts noteic, ka publiskā un privātā partnerība ir publiskā un privātā sektora sadarbība, kuru vienlaikus raksturo noteiktas pazīmes, cita starpā arī tas, ka sadarbība notiek, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā. Publiski tiesiskā funkcijā ietilpstošu uzdevumu uzticēšana privātpersonai var notikt, slēdzot līgumu par publisko uzdevumu deleģēšanu vai slēdzot līdzdarbības līgumu. Taču tas nav vienīgais veids, kā piesaistīt privātpersonu publiskas funkcijas īstenošanai.

Atbilstoši iepirkumu un koncesiju regulējumam valsts vai pašvaldības funkcijas nodrošināšana var tikt veikta, piesaistot privātpersonas kādu uzdevumu veikšanai komercdarbības formā. Šādā gadījumā to personu izvēle, kas iegūs tiesības sniegt kādus pakalpojumus privātpersonām, notiek pēc konkursa principiem, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgu, taisnīgu un caurredzamu attieksmi pret konkurējošiem uzņēmumiem, kas vienlīdz vēlētos pretendēt uz šādu pakalpojumu sniegšanu, un vienlaikus izvēloties finansiāli izdevīgāko piedāvājumu (*Senāta 2013.gada 17.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-1003/2013 6.punkts, 2017.gada 30.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-41/2017 16.punkts, 2020.gada 10.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-323/2020 12.punkts*).

Izvērtējot iepriekš minēto pamatojumu, tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā secināto, ka Domes priekšsēdētājs, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, neievēroja Publisko iepirkumu likumā noteikto kārtību, lai īstenotu Publisko iepirkumu likuma 2.pantā noteikto mērķi – iepirkumu atklātumu, piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem, pasūtītāja līdzekļu efektīvu izmantošanu, maksimāli samazinot tā risku. Tāpat Domes priekšsēdētāja rīcības rezultātā, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, netika izvērtēts Publiskās un privātās partnerības likumā noteiktais, lai gan minētais likums paredz pašvaldībai iespēju noslēgt līgumu ar privātpersonu, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā.

Attiecībā uz pieteicēja iesniegto Iepirkumu uzraudzības biroja viedokli (*lietas 2.sējuma 20.–21.lapa*) tiesa norāda turpmāk minēto.

Vispirms ir pievēršama uzmanība pieteicēja pilnvarotā pārstāvja sagatavotajā vēstulē formulētajam jautājumam – "sniegt viedokli, vai Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 ar SIA "Īpašumi EG" ir uzskatāma par iepirkuma līgumu, kura slēgšanai piemērojamas Publisko iepirkumu likumā paredzētās iepirkumu procedūras".

Iepirkumu uzraudzības biroja 2021.gada 18.marta vēstulē Nr.1-3.2/545 norādīts, ka, ņemot vērā, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 tika noslēgta, izpildot pašvaldības nosacījumu SIA "Īpašumi EG" saimnieciskās darbības uzsākšanai, un no vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 1.4.apakšpunkta izriet, ka līgumā minētos darbus izpildītājs veiks par saviem finanšu līdzekļiem un pēc to nodošanas ekspluatācijā tos bez atlīdzības nodos pašvaldības īpašumā, publiskā iepirkuma procedūras minētā līguma slēgšanai nav jāpiemēro, jo pēc būtības tas ir bezatlīdzības līgums, līdz ar to nav konstatējama izpildītāja finansiāla interese (*lietas 2.sējuma 24.lapa*).

Pieteicējs norāda, ka ministrs Rīkojumā ir nonācis pie Iepirkumu uzraudzības birojam pretēja secinājuma – ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 ir atzīstama par publisku būvdarbu līgumu. Tiesa iepriekš minētajam viedoklim nepiekrīt. Rīkojumā secināts, ka likums "Par autoceļiem" neparedz priekšlaicīgu atlīdzināšanu par iespējamu zaudējumu nodarīšanu autoceļam. Proti, no likuma "Par autoceļiem" 22.panta 4.punkta un 30.panta pirmās daļas secināms, ka autoceļa īpašniekam ir tiesības pieprasīt un juridiskajām un fiziskajām personām ir pienākums atlīdzināt autoceļa īpašniekam nodarītos zaudējumus. Autoceļa atjaunošanai, pirms tas tiek izmantots paredzētajai saimnieciskajai darbībai, ir nevis zaudējumu atlīdzināšanas funkcija, bet gan būvdarbu funkcija, lai nodrošinātu ceļa stāvokļa atjaunošanu vai uzlabošanu, salīdzinot ar esošo. Tādējādi autoceļa atjaunošanas darbiem bija jānotiek atbilstoši vispārējam regulējumam par būvdarbiem, ko ierosina pašvaldība kā pasūtītājs, veicot publiskā iepirkuma procedūru.

Iepriekš minētais nozīmē, ka Rīkojumā nav konstatēts, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 ir atzīstama par publisku būvdarbu līgumu, bet gan izteikti pārmetumi par procedūru, kādā Domes priekšsēdētājs, parakstot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, ir akceptējis autoceļa atjaunošanas darbu organizēšanu, proti, nenodrošinot autoceļa atjaunošanas darbu izpildi atklātā procedūrā.

[12.2] Rīkojumā norādīts, ka saskaņā ar Būvniecības likuma 1.panta 4.punktu *būves atjaunošana ir būvdarbi, kuru rezultātā ir nomainīti nolietojušies būves nesošie elementi vai konstrukcijas vai veikti funkcionāli vai tehniski uzlabojumi, nemainot būves apjomu vai nesošo elementu nestspēju.* Būvniecību regulējošajos normatīvajos aktos nav skaidrota formulējuma "remonta darbi" nozīme. Ja skatās pēc jēdziena "remontēt" – "novēršot bojājumus, defektus, panākt, ka (kas, piemēram, (..) celtne, telpa, ceļš) kļūst atkal izmantošanai derīgs, atbilst noteiktām prasībām" –, tad šie darbi, ciktāl tie attiecas uz būvēm, ir uzskatāmi par atjaunošanu Būvniecības likuma izpratnē.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.633 74.punktu, ierosinot ceļa un ielas atjaunošanu, būvniecības ierosinātājam būvvaldē ir jāiesniedz apliecinājuma karte un nepieciešamie dokumenti. Tādējādi secināms, ka saskaņā ar Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 veiktie pašvaldības autoceļa atjaunošanas darbi ir uzskatāmi par atjaunošanas darbiem Būvniecības likuma izpratnē un ir jāveic, ievērojot Noteikumu Nr.633 noteiktās prasības, kā arī citus ar būvniecības procesu saistītos normatīvos aktus.

Vienlaikus Ceļu satiksmes likuma 4.panta astotajā daļā noteikts, ka VAS "Latvijas Valsts ceļi" uzrauga ceļu būvniecību, remontu, rekonstrukciju un uzturēšanu satiksmei drošā stāvoklī atbilstoši normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā, veic ar ceļu satiksmi saistītu objektu būvniecības un rekonstrukcijas projektu saskaņošanu un uzrauga satiksmes organizāciju un tās tehnisko līdzekļu izvietojuma atbilstību Latvijā obligāti piemērojamo standartu un citu normatīvu prasībām.

Savukārt, pamatojoties uz Ceļu satiksmes likuma 7.panta pirmo daļu, ceļu, to inženierbūvju un dzelzceļa pārbrauktuvju būvniecības, remonta un rekonstrukcijas projektiem jāatbilst spēkā esošajiem likumiem un citiem normatīvajiem aktiem un ceļu satiksmes drošības normatīviem. Projektu atbilstība minētajām prasībām jāapstiprina projektētājam. Projekti jāsaskaņo ar VAS "Latvijas Valsts ceļi". Par ekspluatācijā nodotamajiem ceļu būvniecības, remonta un rekonstrukcijas objektiem saņemams VAS "Latvijas Valsts ceļi" atzinums par to atbilstību normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā (*Ceļu satiksmes likuma 7.panta otrā daļa*).

VAS "Latvijas Valsts ceļi" 2020.gada 22.decembra vēstulē Nr.4.3.4/17880 sniegta informācija, ka VAS "Latvijas Valsts ceļi" ir apsekojusi iepriekš minētos Ikšķiles pašvaldības ceļus, norādot, ka ar VAS "Latvijas Valsts ceļi" nav saskaņots ceļu asfaltbetona seguma atjaunošanas projekts (*lietas 2.sējuma 50.lapa*).

Būvniecības likuma 18.panta otrā daļa noteic, ka būvdarbi, kas uzsākti vai tiek veikti bez būvniecības ieceres dokumentācijas, akceptētas

apliecinājuma kartes vai akceptēta paskaidrojuma raksta, bez būvatļaujas vai pirms tam, kad izdarīta atzīme par attiecīgo nosacījumu izpildi, gadījumos, kad attiecīgie lēmumi saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešami, kā arī būvdarbi, kas neatbilst būvprojektam un normatīvo aktu prasībām, ir kvalificējami kā patvaļīga būvniecība.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā secināto, ka autoceļa atjaunošanas darbi ir notikuši, neievērojot Noteikumos Nr.633 noteikto regulējumu un būvniecību regulējošos normatīvos aktus, kā arī ceļu atjaunošanas projekts nav ticis saskaņots ar VAS "Latvijas Valsts ceļi".

Papildus vērā ņemams, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 2.2.apakšpunktā noteikts, ka pašvaldībai ir tiesības: 1) dot SIA "Īpašumi EG" norādījumus, ja no pašvaldības puses tiek konstatēts, ka darbi netiek veikti atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo būvnormatīvu un citu normatīvo aktu prasībām; 2) vienošanās darbības laikā veikt darbu kontroli; 3) veikt autoceļa un tilta kontroli pēc darbu veikšanas un gadījumā, ja tiek konstatēti defekti vai bojājumu, kuri ir jānovērš, par to informēt SIA "Īpašumi EG".

Secināms, ka Domes priekšsēdētājs, parakstot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, uzņēmās atbildību par tiesiskajām sekām un Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 atbilstību normatīvo aktu prasībām. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmās daļas pirmais teikums noteic, ka valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Ņemot vērā minēto, pašvaldības darbībai jāatbilst ārējiem normatīvajiem aktiem. Domes priekšsēdētāja pienākums ir organizēt domes darbu, lai tas atbilstu normatīvajos aktos noteiktajam.

Tiesa piekrīt, ka minēto pārkāpumu būtiskumu rada tas, ka būvniecības procesa tiesiska norise ir sabiedrības interesēs. Tikai tiesiska būvniecības procesa gadījumā ir iespējams nodrošināt, ka būvniecības process ir vērsts uz kvalitatīva un sabiedrībai (personām) droša rezultāta sasniegšanu.

[12.3] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā secināto, ka, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, Domes priekšsēdētājs ir pārkāpis likuma "Par autoceļiem" 22.panta 4.punktu un 30.panta pirmo daļu, Publisko iepirkumu likuma 1.panta 26.punktu un 2.pantu. Tāpat Domes priekšsēdētāja patvaļīgās rīcības rezultātā, tai skaitā neuzraugot Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 noteiktos autoceļa atjaunošanas darbus, ir pieļauti Būvniecības likuma 18.panta otrajā daļā noteiktie pārkāpumi, kā arī pieļauts, ka tiek pārkāpta Ceļu satiksmes likuma 7.panta pirmā un otrā daļa, Noteikumu Nr.633 74.punkts.

[13] Vienošanās Nr.4.1-1/6-2 par Zemes nomas līguma pagarināšanu.

[13.1] Rīkojumā konstatēts, ka Domes priekšsēdētājs 2020.gada 16.aprīlī ar SIA "Saulkalne S" noslēdza Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, kas paredz grozījumus Zemes nomas līgumā, pagarinot Zemes nomas līguma termiņu līdz 2030.gada 30.novembrim (Zemes nomas līgums ar pašvaldību noslēgts 2005.gada 1.decembrī un bija spēkā līdz 2025.gada 1.decembrim).

Rīkojumā secināts, ka Domes priekšsēdētājs bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē un nepārliecinoties, ka ir izvērtēta Zemes nomas līguma pagarināšanas lietderība, noslēdzot Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, ir pārkāpis likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 23.punktu, 62.panta 4.punktā noteiktās pilnvaras, Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmajā daļā noteikto, kā arī Noteikumu Nr.696 $56.^{1}$ 2. un $56.^{33}$ punktā noteiktās prasības un Komisijas nolikuma 9.5.2.apakšpunktu.

Pieteicējs uzskata, ka strīdus jautājums nav bijis skatāms Domes sēdē, norādot, ka likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 17.punkts paredz, ka tikai Dome var lemt par pašvaldības nekustamā īpašuma atsavināšanu, ieķīlāšanu vai privatizēšanu, kā arī par nekustamās mantas iegūšanu pašvaldības īpašumā. Ņemot vērā, ka Zemes nomas līguma pagarināšana nav šāds jautājums, domes priekšsēdētājs ir pilnvarots noslēgt līgumu pašvaldības vārdā saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punktu. Vienlaikus Pašvaldības nolikuma 84.punkts tieši paredz, ka pašvaldības nekustamo īpašumu (zemes, ēku/būvju, telpu) nomas, īres un patapinājumu līgumus, kā arī līgumus par detālplānojumu vai lokālplānojumu izstrādi ar to izstrādes ierosinātājiem slēdz domes priekšsēdētājs.

Papildus pieteicējs skaidro, ka Komisijas nolikuma 9.5.2.apakšpunkts paredz, ka jautājumu par zemesgabalu nodošanu nomā Komisija var gan izskatīt pati, gan ierosināt izskatīt Domei.

Ievērojot iepriekš minēto, noskaidrojams, vai Rīkojumā pamatoti secināts, ka Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 noslēgšana bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē ir atzīstama par Domes priekšsēdētāja pilnvaru pārkāpumu.

[13.2] Tiesa jau šā sprieduma [9] un [11] punktā secināja, ka no likuma "Par pašvaldībām" neizriet, ka domes priekšsēdētājs būtu institūcija, kas patstāvīgi izlemj būtiskus pašvaldības pārziņā esošus jautājumus. Vienlaikus no likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 11.punkta izriet, ka domes priekšsēdētājs veic citus pienākumus, kas paredzēti likumos, Ministru kabineta lēmumos, attiecīgās pašvaldības nolikumā un domes lēmumos.

Konkrētajā gadījumā tas nozīmē, ka nepieciešams konstatēt, vai un ar kādu tiesību aktu Dome ir piešķīrusi pilnvaras Domes priekšsēdētājam izlemt jautājumu par pašvaldības īpašumā esošas zemes nomas līguma termiņa pagarināšanu bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē.

Attiecībā uz likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punktā (domes priekšsēdētājs domes vārdā izdod pilnvaras, paraksta līgumus un citus juridiskos dokumentu) noteiktajām priekšsēdētāja tiesībām tiesa jau šā sprieduma [11] punktā secināja, ka domes priekšsēdētāja tiesības parakstīt pilnvaras, līgumus un citus juridiskos dokumentus nav absolūtas. Proti, domes priekšsēdētājs var veikt minētās darbības, tikai realizējot domes gribu, proti, ja dome ir izteikusi gribu konkrēta darījuma noslēgšanai vai ar konkrētu tiesību aktu piešķīrusi priekšsēdētājam pilnvaras konkrētā jautājuma izlemšanā.

Vienlaikus tiesa nevar piekrist pieteicēja argumentam, ka pieteicēja tiesības slēgt vienošanos par Zemes nomas līguma termiņa pagarināšanu bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē pieteicējam izriet no Pašvaldības nolikuma 84.punkta.

Pašvaldības nolikuma 84.punkts noteic, ka pašvaldības nekustamo īpašumu (zemes, ēku/būvju, telpu) nomas, īres un patapinājumu līgumus, kā arī līgumus par detālplānojumu vai lokālplānojumu izstrādi ar to izstrādes ierosinātājiem slēdz domes priekšsēdētājs.

Vērā ņemams, ka minētā norma ietverta Pašvaldības nolikuma VII nodaļā "Pašvaldības līgumu projektu sagatavošanas kārtība un noslēgšanas procedūra". Tiesas ieskatā minētajā nodaļā Dome ir vēlējusies konkretizēt, kurus līgumus slēdz Domes priekšsēdētājs un kurus izpilddirektors, par to liecina arī Pašvaldības nolikuma turpmākie punkti, kuros nošķirti līgumu slēdzēji – Domes priekšsēdētājs un izpilddirektors (87.–92.punkts). Turklāt tiesības slēgt līgumu automātiski nenozīmē, ka jautājuma, kas skar minētā līguma priekšmetu, izlemšana līdz ar to tiek nodota domes priekšsēdētāja vienpersoniskā kompetencē.

Kā jau iepriekš tiesa norādīja, ir jākonstatē, ka dome ar konkrētu tiesību aktu piešķīrusi priekšsēdētājam pilnvaras konkrētā jautājuma izlemšanā (konkrētajā gadījumā – pašvaldības īpašumā esošas zemes nomas līguma pagarināšana).

Arī Pašvaldības nolikuma 85.punkts, kas noteic, ka darījumus par nekustamā īpašuma iegādi pašvaldības īpašumā (t.sk., dāvinājumu pieņemšanu, pirkuma vai maiņas līgumu noslēgšanu) vai atsavināšanu un ieķīlāšanu domes priekšsēdētājs slēdz tikai saskaņā ar domes pieņemtajiem lēmumiem, nav tulkojams tādējādi, ka ar šo normu visi pārējie jautājumi, kas netiek ietverti šajā punktā, tiek nodoti domes priekšsēdētāja izlemšanā bez izskatīšanas domes sēdē. Šāda kārtība būtu pretēja domes virsvadības principam.

Vienlaikus arī no likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 1.–11.punktā noteiktajām domes priekšsēdētāja pilnvarām un Pašvaldības nolikuma 14.punkta "Domes priekšsēdētāja kompetence" tiesa nekonstatē, ka Dome ir piešķīrusi Domes priekšsēdētājam pilnvaras izlemt strīdus jautājumu.

[13.3] Turklāt to, ka Dome nav pilnvarojusi Domes priekšsēdētāju izlemt jautājumu par Zemes nomas līguma pagarināšanu, pamato arī turpmāk minētais.

Saskaņā ar Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmo daļu publiska persona rīkojas ar saviem finanšu līdzekļiem un mantu likumīgi, tas ir,

jebkura rīcība ar publiskas personas finanšu līdzekļiem un mantu atbilst ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Kopsakarā ar publiskajām tiesībām raksturīgo principu, ka atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar likumu, minētais nozīmē, ka publiskas personas var rīkoties ar savu mantu tikai likumā atļautajiem mērķiem un noteiktajā kārtībā.

Publiskas personas zemes iznomāšanu zemes dzīļu izmantošanai regulē Noteikumi Nr.696. Minēto noteikumu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) paskaidrots, ka, lai veicinātu racionālu dabas resursu ieguvi un teritorijas izmantošanu, noteiktas platības, no kurām valsts un pašvaldību zemē rīko konkursu vai izsoli par zemes nomas tiesībām un licences vai atļaujas saņemšanu (pieejams: *http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40219133*, aplūkots 2021.gada 15.decembrī). Noteikumu Nr.696 56.[1] 2.apakšpunkts noteic, ka iznomātājs rīko konkursu vai konkursu ar tam sekojošu izsoli par zemesgabala nomas tiesībām derīgo izrakteņu ieguves licences vai atļaujas saņemšanai, ja publiskas personas īpašumā esošā zemesgabala platība, kurā paredzēts iegūt derīgos izrakteņus, ir lielāka par 25 ha – pārējiem derīgajiem izrakteņiem.

Savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr.696 56.[33] punktu iznomātājs, izvērtējot lietderības apsvērumus, var pieņemt lēmumu pagarināt nomas līguma termiņu (nerīkojot konkursu vai izsoli). Nomas līgumu var pagarināt, ievērojot nosacījumu, ka nomas līguma kopējais termiņš nedrīkst pārsniegt likumā "Par zemes dzīlēm" noteikto bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanas licences termiņu.

Dome ir izveidojusi Komisiju, kas veic pašvaldības valdījumā un īpašumā esoša nekustamā īpašuma un kustamās mantas novērtēšanu, atsavināšanu, atsavināšanas, nomas tiesību un apbūves tiesību izsoļu organizēšanu, izskata ar objektu atsavināšanas un nomas procesu saistītos jautājumus.

Izvērtējot Komisijas nolikuma normas par Komisijas uzdevumiem, tiesa secina, ka nolikuma 9.5.apakšpunkts paredz, ka Komisijas uzdevums ir "izskatīt un ierosināt Domei izskatīt jautājumus par: 9.5.1. apbūves tiesības piešķiršanu trešajām personām; 9.5.2. pašvaldības īpašumā vai valdījumā esošo zemesgabalu, nedzīvojamo ēku, būvju, telpu vai to daļu nodošanu nomā vai patapinājumā trešajām personām; 9.5.3. trešajām personām piederošo vai to valdījumā esošo nekustamo īpašumu vai to daļu pieņemšanu Pašvaldības īpašumā, valdījumā, nomā vai patapinājumā".

Tiesa nekonstatē, ka Komisijas nolikuma 9.5.2.apakšpunkts piešķir Komisijai tiesības bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē lemt par zemes nodošanu nomā (t.sk. Zemes nomas līguma pagarināšanu). Interpretējot 9.5.2.apakšpunkta normu, lietojot gramatisko interpretācijas metodi, tiesa secina, ka "izskatīt un ierosināt Domei izskatīt jautājumus pašvaldības īpašumā vai valdījumā esošo zemesgabalu, nedzīvojamo ēku, būvju, telpu vai to daļu nodošanu nomā vai patapinājumā trešajām personām" nozīmē, ka šīs darbības veicamas secīgi viena pēc otras, proti, Komisija izskata konkrēto jautājumu un pēc tam ierosina to izskatīt Domei. Norma nepiedāvā minētās darbības kā izvēles variantu, kā tas būtu gadījumā, ja saikļa "un" vietā būtu lietots saiklis "vai".

Vienlaikus, vērtējot minēto normu kopsakarā ar citiem Komisijas nolikuma 9.punktā noteiktajiem Komisijas uzdevumiem, tiesa secina, ka arī citi punkti neparedz Komisijai lemšanas tiesības, piemēram, 9.1., 9.2., 9.6.apakšpunktā ir skaidri definēti Komisijas uzdevumi "izvērtēt, "sniegt atzinumu Domei", "organizēt". Vienīgi 9.4.apakšpunktā Komisijai ir piešķirtas lemšanas tiesības – "lemt par pašvaldības mantas apmaiņas kārtību", vienlaikus tālāk precizējot, ka pašvaldības īpašumā esošu nekustamo īpašumu apmaiņu pret līdzvērtīgiem trešo personu nekustamajiem īpašumiem, kas nepieciešami pašvaldībai tās funkciju izpildes nodrošināšanai, organizēšana notiek Domes lēmumā noteiktajā kārtībā.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst pieteicēja Komisijas nolikuma 9.5.2.apakšpunkta interpretāciju, ka jautājumu par zemesgabalu nodošanu nomā Komisija var gan izskatīt pati, gan ierosināt izskatīt Domei, par kļūdainu. Turklāt šāda normas piemērošana radītu Komisijai nepamatotas un nekontrolētas tiesības izlemt, kuros gadījumos Komisija pati izskata jautājumu un kuros ierosina jautājumu izskatīt Domei.

Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka no minētajām normām izriet, ka jautājums par pašvaldības īpašumā vai valdījumā esoša zemesgabala nodošanu nomā (t.sk. nomas līguma pagarināšana) bija nododams izskatīšanai Domes sēdē.

Vienlaikus tiesa secina, ka nav pamatots pieteicēja arguments, ka ministrs Rīkojumā vērtējis nomas līguma pagarināšanas lietderīgumu. Kā izriet no Rīkojuma, tad pieteicējam izteikti pārmetumi par to, ka viņš noslēdzis Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, nenodrošinot Noteikumu Nr.696 56.[33] punktā paredzēto lietderības apsvērumu izvērtējumu un jautājuma par Zemes nomas līguma pagarināšanu izskatīšanu Domes sēdē. Tātad ministrs nav vērtējis Zemes nomas līguma termiņa pagarināšanas lietderības apsvērumus, bet gan konstatējis, ka pieteicējs, nenodrošinot lietderības apsvērumu izvērtējumu, pārkāpis Noteikumu Nr.696 normas. Arī tiesa secina, ka Komisijas 2002.gada 4.marta lēmumā Nr.2 nav ietverti Zemes nomas līguma termiņa pagarināšanas lietderības apsvērumi, kā to paredz Noteikumu Nr.696 56.[33] punkts (*lietas 1.sējuma 154.–156.lapa*).

Līdz ar to tiesa piekrīt Rīkojumā secinātajam, ka, ņemot vērā pašvaldības pienākumu racionāli un lietderīgi apsaimniekot pašvaldības kustamo un nekustamo mantu, kā arī Noteikumu Nr.696 56.[33] punktā noteikto pienākumu izvērtēt Zemes nomas līguma pagarināšanas lietderības apsvērumus un pašvaldības lēmējorgāna un amatpersonu tiesību aktos noteiktās pilnvaras, jautājumus par racionālu un lietderīgu rīcību ar pašvaldības nekustamo īpašumu var izlemt vienīgi pašvaldības lēmējorgāns (Dome). Nedz Komisijai, nedz Domes priekšsēdētājam šādas pilnvaras Dome nav piešķīrusi. Domes priekšsēdētājs, parakstot Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, ir atbildīgs par tās tiesiskumu un atbilstību normatīvo aktu prasībām.

[13.4] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā secināto, ka Domes priekšsēdētājs bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē un nepārliecinoties, ka ir izvērtēta Zemes nomas līguma pagarināšanas lietderība, noslēdzot Vienošanos, ir pārkāpis: 1) likuma "Par pašvaldībām" 62.pantā 4.punktā noteiktās pilnvaras; 2) Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmajā daļā noteikto; 3) Noteikumu Nr.696 56.[1]2. un 56.[33] punktā noteiktās prasības; 4) Komisijas nolikuma 9.5.2.apakšpunktu.

Vienlaikus tiesa konstatē, ka Rīkojumā saistībā ar Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 noslēgšanu nepamatota ir ministra atsaukšanās uz likuma "Par pašvaldībām" 21.pantā pirmās daļas 23.punktā noteikto domes kompetenci, jo minētais punkts paredz, ka dome var lemt par kārtību, kādā izpildāmas šā likuma 15.pantā minētās funkcijas un nosakāmas par to izpildi atbildīgās amatpersonas, kā arī sniedzami pārskati par šo funkciju izpildi.

[14] Pieteicējs izteicis argumentu, ka lēmumu par Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 noslēgšanu nepieņēma pieteicējs, bet gan citas pašvaldības institūcijas, turklāt vienošanās projektus saskaņoja arī citi pašvaldības atbildīgie darbinieki. Līdz ar to pieteicējs nav personiski atbildīgs par to, vai strīdus vienošanos slēgšana vispār bija pieļaujama.

Tiesa šim argumentam nepiekrīt turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

Saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 19.panta trešo daļu domes priekšsēdētāju ievēlē no attiecīgās domes deputātiem. Tādējādi dome kā demokrātiski leģitimēts orgāns pilnvaro vienu deputātu no sava vidus organizēt un vadīt pašvaldības darbu.

Likuma "Par pašvaldībām" 62.pants reglamentē domes priekšsēdētāja tiesības un pienākumus, tostarp noteic, ka domes priekšsēdētājs vada vietējās pašvaldības domes darbu, koordinē jautājumu izskatīšanu komitejās (*1.punkts*), vada finanšu komitejas darbu (*5.punkts*), veic arī citus pienākumus, kas paredzēti likumos, Ministru kabineta lēmumos, attiecīgās pašvaldības nolikumā un domes lēmumos (*11.punkts*). No minētā kopsakarā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 17.panta pirmo daļu un 30.panta otro daļu izriet, ka domes priekšsēdētājs kā iestādes vadītājs atbild par iestādes funkciju pildīšanu.

Arī Senāts norādījis, ka domes priekšsēdētāja pienākumi ir nesaraujami saistīti ar pašvaldībai normatīvajos aktos noteiktajām funkcijām un uzdevumiem. Tādējādi domes priekšsēdētājam ir svarīgi apzināties, kādas funkcijas un pienākumi pašvaldībai noteikti normatīvajos aktos, un viņam kā

pašvaldības vadītājam ir jāvada domes darbs tā, lai normatīvajos aktos noteiktās pašvaldības funkcijas un pienākumi tiktu pienācīgi izpildīti. Minētais izriet no domes priekšsēdētāja amata būtības (*Senāta 2010.gada 30.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-861/2010 10.punkts*). Līdz ar to domes priekšsēdētājs ir ne vien politiska amatpersona, bet domes vadītājs, kas atbild par pašvaldības darbu kopumā.

Konkrētajā gadījumā tas, ka Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 projekta sagatavošanā ir iesaistīti arī citi darbinieki, projektu saskaņojot, neatbrīvo Domes priekšsēdētāju no atbildības, ko tas uzņemas, noslēdzot konkrēto vienošanos. Domes priekšsēdētāja pienākums ir pirms vienošanās parakstīšanas pārliecināties, vai normatīvie akti pieļauj konkrētās vienošanās parakstīšanu bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē, proti, vai netiks pārsniegtas Domes priekšsēdētāja pilnvaras.

Kā jau iepriekš tiesa secināja, tad pieteicējam ir kļūdaina izpratne par viņa pilnvaru apjomu, kas izriet no likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 4.punkta un Pašvaldības nolikuma 82.punkta un 84.punkta. Iepriekš minētais visticamāk arī ir iemesls, kādēļ šāds pilnvaru pārkāpums no priekšsēdētāja puses ticis pieļauts.

[15] Pieteicējs lietā iesniedzis Dr. iur. /pers. AK/ viedokli attiecībā uz katru no noslēgtajām vienošanām, kurā norādīts, ka pieteicējs drīkstēja parakstīt Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020, pamatojoties uz Pašvaldības nolikuma 82.punktu, un Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020, pamatojoties uz Pašvaldības nolikuma 84.punktu.

Tiesa pieņem zināšanai minēto viedokli, taču norāda, ka tiesai tas nav saistošs. Vienlaikus, kā jau iepriekš norādīts, tiesa, izvērtējusi Rīkojuma pamatojumu kopsakarā ar pieteicēja argumentiem par tiesību normu interpretāciju, nonāca pie atšķirīga secinājuma, proti, ka pieteicējs nedrīkstēja bez jautājuma izskatīšanas Domes sēdē noslēgt Vienošanos Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanos Nr.4.1-1/6-2020.

Tāpat tiesa norāda, ka zvērināta advokāta Dr. iur. /pers. AK/ sniegtajā viedoklī lasāms, ka advokāts nav vērtējis iesniegto dokumentu saturisko pietiekamību un to lietderību, bet ir vērtējis to pieņemšanas tiesisko pamatojumu un procedūru pietiekamību. Turpmākajā komunikācijā var gadīties papildu apstākļi, kas šajā viedoklī nav tikuši aplūkoti, kuru izpētes rezultātā var nonākt pie atšķirīgiem secinājumiem un priekšlikumiem. Līdz ar to zvērināts advokāts ir pieļāvis iespēju, ka sagatavotajā juridiskajā viedoklī paustās atziņas var mainīties, padziļināti vērtējot visus apstākļus un dokumentāciju.

Vienlaikus tiesa pieņem zināšanai arī pieteicēja iesniegto biedrības "Latvijas Pašvaldību savienība" viedokli, kā arī biedrības "Latvijas lielo pilsētu asociācija" viedokli (*lietas 2.sējuma 3.–9.lapa*) par to, vai domes priekšsēdētājs drīkst parakstīt arī tādus līgumus, par kuru noslēgšanu nav pieņemts domes lēmums, kā arī, vai domes priekšsēdētājs var parakstīt līgumus par nomas termiņa pagarināšanu vai pašvaldības ceļa remontu, ja lēmumus nav pieņēmusi dome, bet gan cita pašvaldības institūcija, un ja tas atbilst pašvaldības nolikumam.

Tiesa šajā spriedumā jau iepriekš secināja, ka domes priekšsēdētājam saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 62.panta 11.punktu ir tiesības veikt papildu pienākumus, taču ir nepieciešams konstatēt, vai un ar kādu tiesību aktu pašvaldības dome ir piešķīrusi pilnvaras domes priekšsēdētājam izlemt konkrēto jautājumu. Tāpat sniegts arī tiesas novērtējums attiecībā uz pieteicēja Pašvaldības nolikuma normu interpretāciju, atzīstot to par kļūdainu.

Vienlaikus norādāms, ka informācija, kā citās Latvijas pašvaldībās notiek lēmumu pieņemšana, nedz atceļ, nedz samazina pieteicēja atbildību par konkrētajiem ministra konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem pieteicēja rīcībā, kurus tiesa atzina par pamatotiem.

[16] Pieteicējs izteicis argumentu, ka atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 24.panta trešajai daļai un 45.panta otrajai daļai Pašvaldības nolikums un visi tā grozījumi ir tikuši nosūtīti Ministrijai atzinumu sniegšanai. Ministrija 2014.gada 17.jūlijā sniedza atzinumu par Pašvaldības nolikumu, izsakot divus iebildumus pret atsevišķiem tā punktiem, kurus Dome arī ņēma vēra un attiecīgi precizēja Pašvaldības nolikumu. Taču Ministrija neizteica iebildumus pret Pašvaldības nolikuma 7.nodaļā paredzēto līgumu slēgšanas kārtību. Arī turpmākajos atzinumos par Pašvaldības nolikuma grozījumiem, ar kuriem nemaz netika grozīts nolikuma 82.–85.punkts, Ministrija nekad nav izteikusi iebildumus pret Pašvaldības nolikuma 7.nodaļā paredzēto kārtību pašvaldības līgumu noslēgšanai.

Iepriekš minētā sakarā tiesa norāda, ka Pašvaldības nolikuma 82.–85.punkts nav vērtējams kā tāds, kas būtu pretrunā likuma "Par pašvaldībām" normām vai kādam citam tiesību aktam. Kā jau iepriekš tiesa šajā spriedumā konstatēja, pieteicējs izpratni par Pašvaldības nolikuma normās viņam piešķirto pilnvaru apjomu balsta kļūdainā normu interpretācijā, izprotot tās ārpus piemērošanas prakses un tiesību sistēmas, kurās tās funkcionē.

[17] Tālāk vērtējams jautājums par ministra tiesībām atstādināt domes priekšsēdētāju no amata pienākumu pildīšanas.

[17.1] Pieteicējs norāda, ka pat tad, ja pieteicējs būtu pieļāvis Rīkojumā minētos pārkāpumus (kam pieteicējs nepiekrīt), tie nav pietiekami būtiski, lai būtu pamats pieteicēja atstādināšanai no Domes priekšsēdētāja pienākumu pildīšanas. Rīkojums neatbilst samērīguma principam un tādējādi ir pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 13.pantu un Hartas 8.panta 3.punktu. Pieteicējs uzskata, ka ministram bija pieejami vairāki saudzējošāki līdzekļi, tā vietā ministrs izvēlējās uzreiz izmantot likuma "Par pašvaldībām" 93.pantā paredzētās pilnvaras, nemaz neapsverot un nepamatojot, kādēļ nebija iespējams izmantot kādu no citām likumā "Par pašvaldībām" minētajām alternatīvām.

[17.2] Tiesa norāda, ka, lai tiktu īstenota pašvaldību pārraudzība, ar likumu "Par pašvaldībām" ministram un citām institūcijām piešķirta virkne tiesību (*Regulējuma apkopojums Satversmes tiesas 2018.gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr.2017-32-05 14.punktā*).

Likums paredz vairākus pašvaldības darbības pēckontroles veidus. Ministrs ir tiesīgs pieprasīt, lai pašvaldība atceļ prettiesiskus normatīvos aktus, un apturēt šādu aktu darbību (*likuma 49.panta pirmā daļa*), tiesīgs pieprasīt, lai tiek sasaukta domes ārkārtas sēde (*likuma 28.panta pirmās daļas 3.punkts*), noteikt šādas sēdes darba kārtību un ierosināt lēmuma projektu (*likuma 28.panta otrā daļa*), tiesīgs pieprasīt domes priekšsēdētāja atbrīvošanu no amata un atstādināt viņu no amata pienākumu pildīšanas (*likuma 65.panta otrā daļa un 93.pants*).

Vienlaikus uzraugošajai institūcijai savas rīcības brīvības ietvaros ir jāizvēlas konkrētajam gadījumam visatbilstošāko kontroles līdzekli. Saskaņā ar Hartas 8.panta 3.punktu administratīvajai pārraudzībai pār vietējām varām jābūt realizētai tādā veidā, lai nodrošinātu, ka kontrolējošās varas iejaukšanās ir proporcionāla to interešu svarīgumam, kuras ir paredzēts aizsargāt. Hartas paskaidrojošā ziņojumā norādīts, ka būtiski ir piemērot samērīguma principu, atbilstoši kuram kontrolējošai varas institūcijai ir jāizmanto metode, kas vismazāk ietekmē vietējo pārvaldi, vienlaikus sasniedzot vēlamo rezultātu (*Explanatory Report the European Charter of Local Self-Government*. Pieejams: *https://rm.coe.int/16800ca437,* aplūkots 2021.gada 15.decembrī).

Tiesa secina, ka attiecībā uz pašvaldības domes priekšsēdētāja darbības kontroli ministram ir paredzēti divi kontroles mehānismi, kas attiecīgi ietverti likuma "Par pašvaldībām" 65.panta otrajā daļā un 93.pantā.

Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 65.panta otrajai daļai, ja domes priekšsēdētājs nepilda likumā vai attiecīgās pašvaldības nolikumā noteiktos pienākumus, domes lēmumus, tiesas spriedumus, neievēro likumus vai Ministru kabineta noteikumus, ministram ir tiesības pieprasīt domes priekšsēdētāja atbrīvošanu no amata. Atbilstoši šā panta trešajai daļai par attiecīgo priekšlikumu balso dome.

Savukārt saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmo daļu, ja domes priekšsēdētājs nepilda likumos noteiktos pienākumus, ministrs pēc tam, kad ir saņemts attiecīgā domes priekšsēdētāja paskaidrojums, ar motivētu rīkojumu var atstādināt viņu no amata pienākumu pildīšanas.

Likuma 93.panta pirmās daļas redakcija ir interpretējama kopsakarā ar šā panta otro daļu, kas nemainīgi paredz, ka domes priekšsēdētājam

septiņu dienu laikā pēc tam, kad saņemts ministra pieprasījums, ir pienākums sniegt rakstveida paskaidrojumu par pieļautajiem Satversmes, likumu un Ministru kabineta noteikumu pārkāpumiem vai arī par tiesas sprieduma nepildīšanas iemesliem. Minētais regulējums saskan arī ar likuma "Par pašvaldībām" 5.panta piektajā daļā ietverto vispārīgo pašvaldības darbības pārraudzības regulējumu. Tādējādi 93.panta pirmajā daļā lietotais vārds "likums" ir saprotams tā plašākajā nozīmē, attiecinot to uz visiem valsts izdoto ārējo normatīvo aktu, tajā skaitā spēkā stājušos tiesas spriedumu, kam ir likuma spēks, ievērošanu (sal. *Senāta 2013.gada 28.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1126/2013 9.punkts*).

Tādējādi vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram ar likumu ir piešķirtas domes priekšsēdētāja darbības pārraudzības tiesības attiecībā uz Satversmes, likumu, Ministru kabineta noteikumu, kā arī tiesas spriedumu ievērošanu (*Senāta 2013.gada 28.decembra lēmums lietā Nr.SKA-1126/2013 9.punkts*).

Apkopjot iepriekš minēto, secināms, ka gan likuma "Par pašvaldībām" 65.panta otrajā daļā, gan 93.pantā ministram ir piešķirtas domes priekšsēdētāja darbības pārraudzības tiesības attiecībā uz Satversmes, likumu, Ministru kabineta noteikumu, kā arī tiesas spriedumu ievērošanu.

Tas, kuru no uzraudzības mehānismiem katrā konkrētajā gadījumā izraudzīties, ir ministra rīcības brīvības jautājums. No tiesiskas valsts principa valstij izriet pienākums pārraudzīt, kā pašvaldība savā darbībā ievēro padotību likumam un tiesībām, un, ja nepieciešams, panākt, lai tā tiktu ievērota. Uzraugošajai iestādei ir iespēja izvēlēties konkrētajam gadījumam visatbilstošāko pēckontroles līdzekli (*Satversmes tiesas 2018.gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr.2017-32-05 14.punkts*).

Vienlaikus atzīmējams, ka tiešas tiesības ietekmēt pašvaldības priekšsēdētāja darbu ministram izriet vienīgi no likuma "Par pašvaldībām" 93.panta.

Likuma "Par pašvaldībām" 65.panta otrajā daļā paredzēto tiesību iesniegt domei priekšlikumu par domes priekšsēdētāja atbrīvošanu no amata izmantošana ir atkarīga no tā, kādu rezultātu ministrs vēlas sasniegt un vai, izmantojot šo līdzekli, tas ir vienlīdz efektīvi sasniedzams.

Tiesa norāda, ka, kaut arī likuma 65.panta otrā daļa paredz plašāku jautājumu loku, par kuru ministram ir tiesības pieprasīt domes priekšsēdētāja atbrīvošanu no amata, proti, arī par pašvaldības nolikumā noteikto pienākumu un domes lēmumu nepildīšanu, tomēr šādā gadījumā likums neparedz ministra tiesības pašam lemt par domes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas, kas saskan ar no pašvaldības principa izrietošām pašvaldības autonomajām tiesībām organizēt savu darbu. Attiecīgi par domes regulētajiem jautājumiem domes priekšsēdētājs primāri ir atbildīgs domei.

Konkrētajā gadījumā, kā tas iepriekš spriedumā secināts, pieteicēja pārkāpumi ir primāri saistīti tieši ar likuma "Par pašvaldībām" un Ministru kabineta noteikumu normu pārkāpumiem. Proti, Rīkojumā secināts, ka pieteicējs kā Domes priekšsēdētājs:

1. nav ievērojis Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmo daļu;
2. nav vadījis Domes darbu atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 62.pantam tā, lai tas būtu saskaņā ar tiesību aktu prasībām;
3. nav ievērojis likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 23.punktu;
4. nav ievērojis likuma "Par pašvaldībām" 77.panta pirmajā daļā noteikto, ka pašvaldības pārvalda, lieto savu īpašumu un rīkojas ar to likumā noteiktajā kārtībā;
5. nav ievērojis Izšķērdēšanas novēršanas likuma 2.panta pirmo daļu un 5.pantu;
6. pieļāvis Noteikumu Nr.696 56.^{1} 2.apakšpunktā un 56.^{33} punktā noteikto prasību pārkāpumus;
7. pieļāvis Komisijas nolikuma 9.5.2.apakšpunkta pārkāpumu;
8. nav ievērojis likuma "Par autoceļiem" 22.panta 4.punktu un 30.panta pirmo daļu;
9. pieļāvis Būvniecības likuma 18.panta otrajā daļā noteiktos pārkāpumus saistībā ar patvaļīgu būvniecību autoceļu atjaunošanā;
10. pieļāvis Ceļu satiksmes likuma 7.panta pirmajā un otrā daļa noteikto pārkāpumu, neuzraugot autoceļa atjaunošanas darbu saskaņošanu ar VAS "Latvijas Valsts ceļi";
11. pieļāvis, ka tiek pārkāpts Noteikumu Nr.633 74.punkts;
12. nav ievērojis Publisko iepirkumu likuma 1.panta 26.punktu un 2.pantu.

Ievērojot iepriekš minēto un to, ka uzskaitītie pārkāpumi nav domes regulēti jautājumi, par kuriem domes priekšsēdētājs primāri ir atbildīgs domei, bet gan likumu un Ministru kabineta noteikumu pārkāpumi, tiesa secina, ka ministrs pamatoti nenodeva jautājumu par pieteicēja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas Domei.

Vienlaikus norādāms, ka likuma "Par pašvaldībām" 93.pants skaidri nosaka vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra hierarhiju attiecībā pret domes priekšsēdētāju. Līdz ar to nepārprotami, ka ministram, veicot hierarhisko pārraudzību pār pašvaldību un domes priekšsēdētāju, konstatējot tiesiskuma apdraudējumu, ir pienācīgi jāreaģē un apdraudējums jānovērš.

Likuma "Par pašvaldībām" 93.pantā ietvertā tiesību institūta mērķis ir nodrošināt likumīgu, efektīvu, kā arī leģitīmu domes priekšsēdētāja, bet līdz ar to arī attiecīgās vietējās pašvaldības un visas valsts pārvaldes sistēmas darbu, liedzot atbildīgajā domes priekšsēdētāja amatā atrasties personai, kura ir pieļāvusi tiesību normām neatbilstošu rīcību.

Tiesa atzīst par pamatotu Rīkojumā secināto, ka pieteicējs, būdams Domes priekšsēdētāja amatā, ir pieļāvis pārkāpumus, pie tam tādus, kas būtiski ietekmē tiesisku pašvaldības darbību. Pieteicēja atstādināšana no Domes priekšsēdētāja amata bija nepieciešama sabiedrības interešu un tiesību ievērošanai, kā arī bija vienīgais līdzeklis, kas nodrošinātu ātru reaģēšanu uz tik būtiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem, tādējādi veicinot arī tiesisko kultūru un politisko atbildību par pieņemtajiem lēmumiem. Vienlaikus pieteicēja atstādināšana no Domes priekšsēdētāja amata bija nepieciešama, lai nodrošinātu Domes tiesisku darbību lēmumu pieņemšanā un nepieļautu turpmāku normatīvo aktu pārkāpumus un kompetento institūciju prasību nepildīšanu, tādējādi vairojot tiesisko nihilismu.

Apkopojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pieteicēja atstādināšana no Domes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanas bija nepieciešama, tā ir samērīga un atbilstoša konstatētajiem pārkāpumiem. Tiesa nekonstatē kļūdas rīcības brīvības izmantošanā.

[17.3] Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem par ministra atrašanos interešu konfliktā un tā iespējamiem politiskajiem motīviem, pieņemot Rīkojumu, tiesa norāda turpmāk minēto.

Gan ministrs, gan domes priekšsēdētājs ir politiskas amatpersonas, vienlaikus likumā tām ir piešķirtas arī administratīvās funkcijas. Nav izslēgts, ka minētajos amatos var atrasties politiskie oponenti, tomēr tas pats par sevi automātiski nav par pamatu Rīkojuma atzīšanai par prettiesisku. Ja ministra politiskais mērķis atbilst likuma mērķim un izdotais administratīvais akts pēc būtības ir tiesisks un pamatots, tad tas, ka administratīvais akts izdots citstarp arī politisku apsvērumu dēļ, administratīvā akta tiesiskumu nevar ietekmēt (*Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 29.maija sprieduma lietā Nr.A420578312 16.punkts*).

[18] Administratīvā procesa likuma 62.panta pirmajā daļā noteikts, ka, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam vai trešajai personai, iestāde noskaidro un izvērtē adresāta vai trešās personas viedokli un argumentus šajā lietā.

Pieteicējs, atbildot uz Vēstuli par paskaidrojuma sniegšanu, ar 2021.gada 26.janvāra vēstuli Nr.2.1-6/2.1-8/79-2021 ir sniedzis paskaidrojumu. Kā izriet no vēstules, paskaidrojuma un Rīkojuma, tad pieteicējs ir sniedzis paskaidrojumus tieši saistībā ar Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanās

Nr.4.1-1/6-2020 noslēgšanu un attiecīgi ar tām saistītiem iespējamiem normatīvo aktu pārkāpumiem. Minēto vienošanos noslēgšana bez izskatīšanas Domes sēdē arī Rīkojumā ir vērtēta kā centrālais Domes priekšsēdētāja pilnvaru pārkāpums.

Apstāklis, ka Vēstulē par paskaidrojuma sniegšanu norādītas atsevišķas tiesību normas (Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.pants, likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 14.panta trešā daļa, Noteikumu Nr.696 56.[1] 2.apakšpunkts), kas vēlāk nav iekļautas Rīkojuma pamatojumā, nevar būt par pamatu tam, lai atzītu, ka ir pārkāpts uzklausīšanas pienākums. Konkrētajā gadījumā būtiski ir tas, ka pieteicējam ir tikusi dota iespēja sniegt paskaidrojumus par Vienošanās Nr.4.1-7/5-2020 un Vienošanās Nr.4.1-1/6-2020 noslēgšanu.

Tādējādi pirms Rīkojuma izdošanas ministrs ir noskaidrojis un izvērtējis pieteicēja viedokli un argumentus. Līdz ar to tiesa pieteicēja norādīto procesuālo pārkāpumu Rīkojuma izdošanā nekonstatē.

[19] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka Rīkojums ir tiesisks.

Šā sprieduma [11.5] un [13.4] apakšpunktā konstatētais, ka Rīkojumā ir nepamatota atsauce uz Izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.pantu un likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 23.punktu, neietekmē tiesas secinājumu par Rīkojuma tiesiskumu un to, ka ministra rīcībā, piemērojot likuma "Par pašvaldībām" 93.pantu, nav konstatējamas rīcības brīvības izmantošanas kļūdas.

[20] Pieteicējs pieteikumā norāda, ka vēlas saņemt arī nemantisko kaitējumu – ministra publisku atvainošanos.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. No minētās tiesību normas izriet, ka prasījums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, bet tas ir pakārtots pamatprasījumam (*Senāta 2018.gada 23.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-1580/2018 8.punkts, 2018.gada 7.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-174/2018 6.punkts*).

Ievērojot apstākli, ka tiesa ir atzinusi Rīkojumu par tiesisku, nav konstatējams pamats pieteicēja pieteiktā nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai.

[21] Tiesa ir uzklausījusi visus pieteicēja argumentus. Tiesas kompetencē ir objektīvi izvērtēt tos jautājumus, kuri nepieciešami lietas izskatīšanā. Tiesai nav jāsniedz atbildes uz visiem pieteikumā norādītajiem argumentiem, ja tiem nav nozīmes lietas izskatīšanā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu, 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikumu par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2021.gada 25.februāra rīkojuma Nr.1?2/38 atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu – vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra publisku atvainošanos.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese referente M. Miķelsone

Tiesnese I. Dambe

Tiesnese A. Tauriņa